

Буряад Республикын Арадай Хуралай арбадахи сесси

НАРБАЙНАА АБАБА ГЭДЭГТЭЛ...

Буряад Республикын Арадай Хуралай арбадахи сесси хүдэлмэрээ дүүргэбэ гэжэ мэдээсээ нэмди.

Экологиин талаар жасын мүнгэ яаж аргаалхан тухай асуудалаар Экологиин болон байгали ашаглалгын талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. Е. Гулгонов элидхэбэ. Тус асуудал түрүүлэгшэ хэлсэһэнэй удаа экологическа жасын дүрим баталагдаа. Баталагдаһан дүримэй ёһоор экологическа жасын соведэй бүридхэдэ Буряадай гүрэнэй университетэй проректор Ц. З. Доржиев, дүүрэгын аймагай өөһэдын хүтэлбэрийн гулваа Ц. Э. Доржиев, Хойто-Байгалай нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн гулваа В. В. Старков нэмэжэ оруулагдаба.

Буряад Республикын захиргаанай-территориальна байгууламжын асуудалнуудыг шийдхэхэ гурим тухай дүрим сесси баталхадаа (тус асуудалаар Арадай Хуралай комитедэй түрүүлэгшэ В. И. Марков элидхэл хэһэн байгаа), захиргаанай-территориальна байгууламжада хабаатай ехэ, багашы асуудалнуудыг Арадай Хурал хаража үзэхэ, шийдхэбэри абаха ёһотой гэжэ хэлэгдээ.

Гадна "Гүрэнэй республиканска "Правопорядок" гэжэ бюджетһээ гадуур жасын мүнгэ зөөри яаж хэрэглэһэн тухай республикын юстицийн министр Б. Н. Ботоевой тоосоо сесси шагнаба. Удаань Гүрэнэй республиканска "Правопорядок" гэжэ бюджетһээ гадуур жасын дүрим баталха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалнуудыг зүбшэн хэлсэгдэ олон тутадуу хабаадажа, ханамжануудаа элрхэйлбэ.

"Правопорядок" гэжэ бюджетһээ гадуур жасын мүнгэ хайнаар хэрэглэдэг болохо арга нүхсэл үшөөл олдоогүй байна гэжэ депутат А. Ч. Боростоев тэмдэглэбэ. Тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдыг депутат А. Ф. Покацкий дэмжэхэ зуураа, республика дотороо нийтэ нэгэн жаса байгуулха хэрэгтэй гэжэ ханамжалба.

Депутат А. Д. Карнышев үгэ хэлэхэдээ, түрмэдэ байдаг хүнүүдтэ таарамжатай эрхэ байдал хангаха хэрэгтэ тус жасын мүнгэ хэрэглэхыг дурадхаа. Гэбэшье удаань үгэ хэлэгшэд тэрэнэй дурадхалыг дэмжээгүй. Юрист Г. К. Языков үгэ хэлэхэдээ, районууд олонхи ушарта мүнгэ саг болзортонь жасада оруулдаггүй гэжэ шүүмжэлһэн байна.

—Прибайкалийн районой түймэр сарагшад бүлэй 4-5 нара соо салингаа абанагүй. Тиимэһээ тэдэнэр ажалаа таһалдуулха туйлдаа хүрэнхэй, — гэжэ Арадай Хуралай депутат, Прибайкалийн

районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай начальник В. А. Молоков мэдүүлбэ. —Тиимэһээ республикын Правительство мүнгөөр туһалха арга бэдэрхэ ёһотой, — гэжэ тэрэ нэмэбэ.

Арадай Хуралай комитедэй түрүүлэгшэ В. И. Марков үгэ хэлэхэдээ, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд хуулийн ёһоор районойнгоо бюджеттэ ороһон мүнгыг өөһэдөөл хубаарилха эрхэтэй юм гэжэ хэлээ.

Арадай Хуралай Тоололгын палата хаяхан бии болгодоһон гэжэ хэлэе. Ушар иимэһээ Тоололгын палатын аудиторнуудаар Л. А. Бутдашкина, В. М. Морозов хунгадаба.

Буряад Республикадахи Хуулинуудыг мэдэхэ талаар ойлгууламжын хүдэлмэрийн программа тухай асуудалаар Арадай Хуралай-Түрүүлэгшын орлогшо А. Д. Карнышев элидхэл хээ.

Арадай Хуралай депутатуудыг хунгаха талаар хаяхан үнгэрһэн хунгалтын дүнгүүдээр хунгуулийн Стеклозаводской 63-дахы округто хунгалта болоогүй гэжэ тоологдоо. Юундэб гэхэдэ, хоёр кандидатуудай нэгэнииньшье хунгалтадай олоной дууе абажа шадаагүй бшуу. Тиимэһээ хунгуулийн Стеклозаводской 63-дахы округто Арадай Хуралай депутатай хунгалта байгша оной октябрийн 13-да зарлаха гэхэн тогтоол сесси баталан абаба.

1996-1997 онуудай үбэлэй үедэ хүдэлхөөр бэлэдхэлэй хүдэлмэри хайжаруулха хэмжээнүүд тухай республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л. П. Табалаев мэдээсэл хэбэ. —Эгээн шахардуу юумэн гэхэдэ, мүнгэн зөөри дуталдана. Үйлэдбэрийн олон халбаринууд электрын элшэ хүсэ ба дулаанай хүсэ хэрэглэһэнэй түлөө түлэхэ мүнгэгүй байһаар. Жэшээлхэдэ, электрын элшэ хүсэ ба дулаанай хүсэ хэрэглэһэнэй түлөө 1996 оной майн 1-нэй байдалаар аяар 553 миллиард түхэриг мүнгэ үри зээлитэй, шулуун нүүрһэ хэрэглэһэнэй түлөө 115 миллиард түхэриг мүнгэ үри шэритэй болоһон байна.

Буряад Республикын Президент Л. В. Потапов тус асуудалаар онсо хэмжээнүүдыг абаха тухай Зарлиг гаргаһан байна. Тус Зарлиг дүүргэхын тула бүхы хэмжээнүүд абтажа байна гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Гадна республикада мүнгэ түлэлгын талаар тогтоһон хүшэр байдал тухай Гүрэнэй Дүүмэдэ эльгээгдэхэ бэшгэ Арадай Хурал баталаа. Арадай Хуралай арбадахи сесси аяар 36 асуудал хаража үзэбэ. Тиигэжэ харбайһанаа абажа, хананандаа хүрэбэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

"Буряад үнэн"-96

СЭДЬХЭЛЭЭРЭЭ ХОЛБООТОЙБ

Бүгдэ арадай газетэ болохо үндэһэн буряад, түрэл "Буряад үнэн" газетэдэманай 1996 оной хоёрдохи хахадта захил ябажа байна. Энэ жэлэй апрелин 1-һээ майн 1 болотор 30 процент хүнгэлэлтэтэй захил хэгдээ гэжэ бултанда мэдээжэ. Энэ хүнгэлэлтын ёһоор, "Буряад үнэн" газетэдэманай 55 830 түхэригтэ болоод байгаа.

Манай Далахай нютагта 1996 оной түрүүлшын хахад жэлдэ "Буряад үнэн" газетэдэ 27 айл захил хэһэн байна. 127 үрхэтэ айлтай манай нютагта 27 хэлэг хэгдэхэдээ, тон үсөөн гэжэ хананаб. Үндэһэн буряад хэлэн дээрээ гарадаг ори ганса ноһиноо уншаха дуратайшуул нютагтаманай олон байна, гэбэшье мүнгэнэй талаар ушардаг бэрхшээлнүүд энэһье аргыень олгоногүй.

Нютагай почтальон Т. Д. Цыбенюватай уулзажа хөөрэлдэхэ үедөө "Буряад үнэн" газетын захилай хэр ябажа байһаарнь һонирхобоб.

—Мүнөө хоёрдохи хахад жэлдэнь 14 хэлэг хэгдээд байна. Пенсийн мүнгэнэй гарахада, үшөөһье хүнүүд захил хэхэ гэжэ хананаб, — гэжэ Татьяна Дашиевна хэлээ нэн.

Ондоо газетэнүүдыг нютагайхидай хэр абадаг тухай асуухадамни, Татьяна Цыбенюва иигэжэ хариуцаа:

—Аймагай "Ажалай тут" газетэдэ 1996 оной түрүүлшын хахад жэлдэ 12 хүн захил хээ, "Знамя труда" газетэдэ—37, тиихэдэ "Правда Бурятии"—10, "Бурятия" газетэ 6 айл захиһал байна.

Татьяна Дашиевна Цыбенюва арба гаран жэлэй туршада нютагтаа почтальоноор хүдэлхэ зуураа, нютагайхидайнгаа дунда хүндэтэй болонхой. Захил хэлгын үедэ хүн зоной дунда газетэ, журналнуудта захил хүүлэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Илангаяа "Буряад үнэн", "Ажалай тут" газетэнүүдыг бэшүүлт, захиит гэхэн хүдэлмэринь аша үрэтэй байдаг. Мүн өөрөөһье эдэ газетэнүүдэе үхибүүдээрээ хамта һонирхон уншадаг юм.

Гушаад жэлэй туршада түрэл "Үнэн" таһалгаряагүй абажа уншадаг айлнууд нютагтаманай олон. Тоолон дурдаха болоо наа, Я. Ч. Шойдорова, Ц. Ц. Доржиев, Р. Г. Дашапилов болон бусад. Энэһье удаа Цырен Цыбикжапович Доржиев, Ринчин Гомбоевич Дашапилов гэгшэд энэ газетэдэ захил хэнхэй.

Һургуулингаа багшанартай захил, захилай сэн тухай хөөрэлдэхэ үедөө баһал түрэл газетынгээ энэһье хүнүүдтэ хүндэ ехэтэй байһандань омогорхон баясаа нэм. Үхибүүдыг хүмүүжүүлгэдэ 25 жэлэй туршада таһалгаряагүйгөөр хүдэлжэ ябаһан түүхын багша Дарима Гармаевна Доржиева багшанарай коллективэй урда "Буряад үнэн" тухайгаа иимэ дулаахан үгэнүүдыг хэлэжэ байгаа нэн:

—"Буряад үнэн" газетэ яһала һонирхолтой болонхой. Ёһо заншал, наһатай зон, залуушуул тухай, мүн мүнөөнэй хүндэ хүшэр байдал тухайһье газетэ хайнаар бэшэнэ. Илангаяа намда оюутанай "Үүрэй солбон", Уран зохёолой хууданан" ехэтэ найшаагдадаг. Иигэжэ эхилэн бэшэгшэдыг дэмжэжэ, үргэжэ, урмашуулжа байһандань "Буряад үнэн" хүдэлмэрилэгшэдтэ баяр баясхалан хүргэхөөр лэ. Эхэнэрнүүдтэ зориулагдаһан "Сэсэг" гэжэ хууданан ходоодоо анхаран уншамаар, һонирхоһоор байдаг.

Аха нүхэрэйнгөө, дүй дүршэлөөр баян багшын түрэл газетэдэ иимэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэндэнь тон ехэ баярыг хүргэхэ дурамни хүрөө бээй. Юуб гэхэдэ, ажабайдалайнгаа түрүүлшын алхамнуудыг энэл газетын редакцияда ажаллажа эхилһэн хадаа зүрхөөрөө, сэдьхэлээрээ түрэл газетэтээ холбоотой мэтээр хананаб.

Захаминай аймагта мүнөө үедэ 500 гаран хэлэг "Буряад үнэн" тараагдаа. Далаад-наада онуудаар Захаамин Хэжэнэй хоёрто "Үнэн" "эгээл олон уншагшад тоологдодог байһан гэлсэдэг. Эдэ хоёр аймагта туд тудань 1200-гаад хэлэг газетэ тараагдадаг байһан. Аймагай уран зохёолой "Уран Дүшэ" нэгэдэлэй гэгшүүд "Буряад үнэн", "Ажалай тут" газетэнүүдэй уншагшадтай тоо олошоруулхын түлөө баһал оролдолог гаргадаг юм.

Х. ДАМПИЛОВА,
Дабаатын юһэн жэлэй һургуулийн
буряад хэлэнэй багша.

Захаминай аймаг.

ГОЛ АНХАРАЛАА—ҮБЭЛДЭ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ

1996-1997 онуудай намар-үбэлэй хаһада эмхи зургаанууд болон предприятинуудыг бэлэдхэхэ хэмжээ ябуулганууд республикын Президентын Зарлигаар баталагдаа.

Түлишын-элшэ хүсэний комплексын, элшэ хүсэний коммунальна объектнуудэй болон промышленна предприятинуудай элшэ хүсэний ажахынуудай предприятинууд баталагдаһан графигтай ёһоор дулаа үгэхэ халын эхилтэр гэхэ гү, али сентябрийн 20 болотор заһабарилагдажа дүүргэгдэһэн байха ёһотой. Тиихэдэ октябрийн 1 болотор республик электростанцинуудта түлишын нормативна нөөсэ бэлэдхэгдээд байха зэргэтэй.

Республикыг түлишөөр, дулаанай болон зайн галай элшэ хүсөөр хангаха асуудалыг түргэн гуримшуулха талаар Правительствын комиссияда Зарлигаар гүйсэд эрхэ үгтөө: федеральна мэдэлтэй гү, али гүрэнэй аюулгүйг хангадаг объект бэшэ наань, 2 нараһаа үлүү сагта үригэ түлөөгүй объектнуудтэ дулаанай, зайн галай элшэ хүсэ үгэлгыг хизаарлаха гү, али огто болоулха дүүрэн эрхэтэй.

Үбэлдэ бэлэдхэгдэ гү, али үбэлыг үнгэргэлгэдэ хабаатай комиссийн түрүүлэгшын захиралтануудыг нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн захиргаанууд, предприятинууд болон эмхи зургаанууд, нийтын нэгэдэлнүүд болон республикын эрхэтэд заабол дүүргэхэ ёһотой. Юуб гэхэдэ, намар-үбэлэй үедэ республикын ажахынуудыг найдамтайгаар хангаха гэжээ онсо удаа шаһартай болоно.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй албан.

СЕМИНАР БОЛОХОНЬ

Үхибүүдэй, эдиршүүлэй, залуушуулай хэрэгүүдээр социальна албаниг эмхидхэлгын болон тэрэнэй ажал ябуулгын асуудалнуудаар Байгал шадархи регионууд хоорондын нээмэл семинар июнийн 25-да, үгөөнэй 9 сарһаа Хотын эдиршүүлэй байшангай конференц-зал соо үнгэрхэнь. Тус семинар Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй хороон, хуулийн наһа гүйсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдэй талаар комисси, социальна талаар зони хамгаалгын таһаг эмхидхэбэ. Гадна Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар Россин гүрэнэй хороон, Гэр бүлэнүүдыг түсбэлэлгын хэрэгээр Россин эблэлэй түлөөлэгшэд семинарта хабаадалсаха юм.

Тиин үнгэрһэн семинарай дунгуудээр июнийн 26-да үдэрэй 3 сагта пресс-конференци болохо.

Үндэр ургаса - үдэр бүрийн оролдолгоһоо

АНХАРАЛНАА БУАЛДАЯ

Энэ жэлэй хабарай тарилгын ехэл хүшэр эрхэ байдалда үнгэргэгдэһэнийн одоол нюуса бэшэ ха юм. Мүнгэ тангын дутадаһанһаа харюусалгатай кампанида хабаадуулагдаха машина техникэ саг соогоо заһабарилагдаагүй, үрэлэ хүрэнгэ, минеральна үтэгжүүлгэ, хорото бодос болон тоһо түлишын асуудалнууд тарилгын эхилтэр түгэс үшөө шийдхэгдээгүй байгаа. Россин Правительстванаа үгтэһэн урьһаламжын мүнгоор, Эдэз хоолой корпорациин туһаламжаар мүнөө жэлэй тарилга дүүрэхэ тээшэ дүтэлбэ.

Эртын орооһото ургамалнуудай ургасань мүнөө хаа хаанагүй яһала жэгдээр гараба. Тээд республикын диалэнхи аймагуудай ажахынуудта ургаса гэмтээхэ ябадал энэ жэлдэ дахинаа гаргадажа эхилбэ. Харууһагүй орхигдоһон нүрэг мал мүнөө ганса таряалангай ургаса гэхшэжэ һалгаана бэшэ, мүн нута сабшалангуудай ногоо гэмтээжэ захиаланхай ха юм. Энэ муу муухай заншалһаа гараха арга олдохгүй гэшэз гү? Үхэр малай, адуу мориной, шубуу шонхорой, гахайнуудай, хони ямаадай ургаса ингэжэ хайра гамгүйгөөр гэмтээжэ байхыень хараһан колхозуудай, совхозуудай, таряашанай ажахынуудай эблэлнүүдэй, нэгэдэлнүүдэй, хүдөө ажахын предпритинуудай, кооперативай хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, нютагуудай өөһэдын хүтэлбэрийн захиргаануудай зайһанарай дары хэмжээнүүдые абахааа балай яарадаггүйн харамтай.

"Таряалангай, огородуудай ургаса, сабшалангуудай ногоо гэмтээһэн, полинууд, нута сабшалангууд дээрэ суглуулагдаһан хүдөө ажахын ургамалнууды зорюута гутаһан, үгы хэһэн, хулгайда

орууһан ушарнууды административна харюусалгада хабаадуулаха тухай" Буряад Республикын Арадай Хуралай Хуули эндэ онсо хуури эзэлхэ ёһотой гэжэ ханагдана.

Энэ Хуулийн ёһоор гэм хэһэн хүнүүд шанга харюусалгада хабаадуулагдаха ушартай болоно. Жэшээлхэдэ, ургаса гэмтээһэн малай гү, али шубуудай эзэдтэ салин түлбэрийн эгээл бага хэмжээнэй таба дахин ехэ болгогдоһон яла тохогодоо юм.

Хуулийн гурбадахи статья соо ингэжэ хэлэгдэнэ: "Таряалангай ургаса ба нута сабшалангай ногоо гэмтээһэн мал болон шубууды тусхай хорёо (байра) соо абаашажа хаагаад, эзэдэйн бэдэржэ ерэтэр бариха. Хаалтада байһан мал харууһалһанайн түлөө эзэдхэ мүн лэ түлбэри абтаха байна".

Гэм хэгшэдтэ 5-һаа 20 процент хүрэтэр эгээл бага хэмжээнэй салин түлбэрийн яла тохогодоо гэжэ тогтоогдоо. Энэндэ тайлбары үгөөд үзэе. Байгша оной апрелин 1-һээ эгээл бага хэмжээнэй салин 75,900 түхэригтэ хүрбэ. Ушар тиймэһээ үмсэдөө мал баригшад энээн дээрэ хайсахан бодожо үзэхөөр гэжэ ханагдана. Малайнгаа хойноһоо харууһа хээ һаа, дээрэ болохо бэшэ аал даа.

Түгэсхэлдөө юу хэлэхэб гэхэдэ, арай шамай тариһан ургаса гэмтээжэ һалгаахагүйн тула нютагуудай захиргаанууд үмсын мал адуулаха, ажалдаа харюусалгатайгаар хандааг хүнүүды үхэршэдөөр томилхо, тэдэнийе морёор хангаха, бэлшээхэ газарыень тодорхойлохо үгэхэ гэшэз онсо удхатай. Энэ шухала хэргы аңхаралһаа бү алдаял!

Д. ДОНДОВ.

УРТЫНХИДАЙ УРМА ЗОРИГ

Энэ нютагай ажахын таряалан утахан Ононой хойто эрьсын нута гүбээнүүдээр нэмжын хабтайдаг. Энэ жэлдэ 4500 гектар талмайда орооһото ургамалнууд таригдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ бэлдэгдэһэн 1900 гектар паар дээрэ шэниис таригданхай. Үлэһэн бусад 2600 гектар газарта обёос таригдаба. Июнийн 1 болотор тарилгын талмайнууд сүм эзэлэгдэбэ гэшэз. Тийхэдэ 200 гектарта гэршүүхэ таригдаха ёһотой. Мүнөө энэшые хүдэлмэри дүүргэгдээ.

Энэ жэлэй хабарай тарилга хүрһэ урбуулангуй зөөлөрүүлдэг зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэдэг технологөөр эрхилэгдэһэн байна. Тарилгын 12 агрегат үглоонһоо үдэшын харанхы болотор хүдэлэгдөө.

Уртынхидай талаан болоходо, майн эхээр эндэ ехэл зөөлэн бороо даамайгаар орожо, газар нилээд норгоод, механизаторнуудай урма зориг бадаруулба. Дүй дүршэл баянтай, ургаса таряанай амта таниһан хүдэлмэрийншэ Ж. Цыдыпов, Д. Шойдоков, Б. Цынгуев, А. Люшиев болон бусад отряднуудай дарганар Н. Цыреновэй ба Б. Бадмаевай хүтэлбэри дор утахан малгайгаа абангүй гэхээр шармайн оролдоо.

Мүн лэ эндэ 20 гектар талмайда ногоон эдэз ургуулаха ажал ябуулагдана. Эндэ үбэлжэһэн 7 хитад мэргэжэлтэд уридшалан

ургууһан расадаяа газаруулажа эхилбэ. Хэлсээнэй ёһоор, һаядаа Хитад оронһоо үшөө 37 хүн ерэжэ, огород дээрэ бүхэли зүйдаа ажаллаха юм. 1500 тонно капуста, үгэрсэ, помидор болон бусад ногоон эдээнэй зүйлнүүд хүршэ Ясногорск, Оловянная, Мирнэ болон бусад хурунуудаар, станцинуудаар наймаалагдаха хэлсээн баталагданхай.

Энэ ажахы тоһо түлишын, машинын запас зэмсэгүүдэй дутадабашье, арга хургаяа бэдэрээд, ажалаа балай зогсообогүй. Дүтэ, холын нютагуудаар өөһэдынгоо үйлдбэрилжэ буйлууһан гэршүүхынгээ хүрлээ, шэниисынгээ талха, һү, зөөхэйгөө болон мяха шүлсээ андалдаанда табижа, үдэр бүрийнгоо хэрэглэмжэ яһала бүтүүлжэ шадаа.

- Энэ жэлнай үрэгжэлтэй жэл болохо гэжэ батаар найданабди. Зүгөөр дальбараануудаа намартаа тоолодог юм ааб даа, - гээд, "Урта" ажахын дарга Доржо Тумунбаяров хэлэнэ һэн.

Эндэхи хамтын нэгэдэлые яһала шадалтай, өөдэргы ажахы гэжэ округ соогоо тоолодог. Энэ нэрээ баталхын тула уртынхид оролдохол ёһотой болоно бшуу.

Ц. ГОНГОВ,
манай корп.ЭЛҮҮР МЭНДЭ
ЯВЫТ

гэжэ эсэгэ Игорь Буряад ороной Президентые уншалга соогоо дурдаа. Республикын Президент А.Потапов энэ удаа Шэтын ба Забайкалийн Епархийн протоиерей, эсэгэ Игорийн айлшан боложо, церквийн болон юрын хэрэгүүд тухай хөөрэлдөө.

Президент А.В.Потаповай республикын зоной аша туһада хайхан хэрэгүүды бүтээхын тула эсэгэ Игорь Нангин-Троицко хүмэ соо үрээл, уншалга хээ. Удаань өөрын Зарлигаар үнэн алдартын церковтэ дамжуулан үгтэһэн Одигитриевскэ соборые Президент хараа.

Досоонь байһан шухаг зүйлнүүдые хадагалха байра хараалһан тогтоол тэрэ Зарлиг бээлүүлэн бэлдэхэгдэнэ.

Эсэгэ Игорийн резиденци Нангин-Вознесеновскэ хүмэдэ хоөрэлдөөн үргэлжэлөө. Ямаршые шажанда хүзэглэдэг республикын зоние ойлгожо, хайнаар хандааг байһыень тэмдэглэжэ, эсэгэ Игорь Президентдэ баярые хүргээ.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй албан,

Федеральна бюджетдээ республикада ороһон мүнгэнһөө, Правительствын тогтоолоор, 80,3 миллиард түхэригэй хэмжээнэй урьһаламжа республикын бюджетдээ һомологдодог нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн захиргаануудай, эмхи зургаанууд болон организацинуудай бюджетүүдтэ эльгээхые тодорхойлогдоо. Эдэнэй 66,3 миллиард түхэригын зунай амаралтада гарахадань, багшанарта салин хүлһыень түлэлгэдэ, 14 миллиард түхэригын медигүүдтэ салингай талаар үриез түлэлгэдэ гаргашалагдаха байна.

Правительствын тогтоолоор Россин Эрдэм хуралсалай академиин бодото гэшүүн, Буряад Республикын эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша, республикын габьяата багша, педагогикын эрдэмэй доктор, профессор Пётр Родионович Атутовай нэрэмжэтэ, республикын Правительствын жэл бүри олгогдодог шан, Правительствын тогтоолоор бии болгодоо.

ҺУНГАГШАДТАЯА УУЛЗАБА

Бэшүүрэй хунгалтын 5-дахи округһоо Буряад Республикын Арадай Хуралай депутат республикын прокурор Александр Покацкий хэдэ сүлөөгүй хүдэлжэ байгаашье һаа, арга хургаяа оложо, сүлөө сагаа һамбаашалан, округойнгоо хунгагшадтай уулзадаг заншалтай юм. Энэ удаа Александр Филиппович хубиин асуудалнуудаар хандаһан хунгагшадаа халуунаар хүлээн абаба. Өөһэд өөһэдынгоо бэрхэшээнүүдээрэ аяр 30 хүн депутатад хандаһан байна. Һүүлдэнь тэрэ аймагай өөһэдэйн хүтэлбэрилдэг захиргаанай гулваа А.А. Ефимовтэй, аймагай прокурор О.Б. Абросовтой уулзажа хоөрэлдөө.

Предпритинууд хоорондын үри шэри үгы хэхэ

ТОБШО
МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

Эрдэм ухаанай, хуралсалай талаар ехэ габьяатай байһанайн, гайхамшагта туйлалтанууды амжаһанайн түлөө хургуулида ороогүй хүүгэдэй эмхи зургаануудай, хүүгэдэй байшангуудай, интернат хургуулинуудай, тусхай болон юрэнхы эрдэмэй хургуулинуудай, нэмэлтэ эрдэм хуралсалай эмхи зургаануудай, мэргэжэлэй училищинуудай, дунда болон дээдэ тусхай хургуулинуудай, эрдэм ухаанай эмхи зургаануудай, багшанарай мэргэжэл дээшлүүлгын эмхи зургаануудай багшанарай болон эрдэмэй хүдэлмэрилэгшэдтэ иимэ шан олгогдожо, ажалай эгээл бага түлбэрийн 100 хэмжээнтэй адли шан барюулагдаха байна.

Республикын гүрэнэй болон нийтын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Андрей Урупхеевич

Модогоевто хүшөө Улаан-Үдэ хотодо бодхоохо тухай Правительствын тогтоолоор ветерануудай үүсхэлтэ бүлэгэй дурадхал баталагдан абтаа. Спонсорнууд болон эрхэтэдэй үргэл хандибһаа ороһон мүнгэ зөөрээр хүшөө бодхоогдоо юм.

Буряад Республикын Президентын нөөсэ жасаһаа таһалагдажа үгтөө гзбэл: э м х и д х э г д э й байгуулагдаһаарнь 50 жэлэй ойтойнь дашарамдуулан, Бага-Куналейн хүүгэдэй байшанда - 30 миллион түхэриг; арадай искусствын бүхэдэлхэйн фестивальда хабаадахааа Канада ошохын тула хатарай "Бадма сэгэ" театрта - 50 миллион түхэриг.

Буряад Республикын Президентын ба Правительствын хэлбэлэй албан.

талаар республикын дээдын ноёд һаналаа табихаар болоо гэжэ аймагай гулваа депутаттай уулзахадаа мэдүүлбэ. Жэшээлхэдэ, аймагай бүхы шахуу предпритинууд акционернэ "Электросвязь" бүлгэмдэ айхабтар ехэ үридэ оронхой. Предпритинуудһаа мүнгэн түлэгдэнэгүй, налог саг соогоо ашагдан тохогодо, харин тэдэнэй үри лэрийн хараа байса ургана. Энээн тушаа шубуунай фабрикийн коллектив, "Еланский" колхозой гэшүүд һанаагаа зобожо байһанаа элэрхэйлһэн байха юм.

Тэрээнһээ гадна ПАК банкда мэхэлүүлэгдэһэн нөөсэлэгшэд баһал гуйлтатайгаар хандаа.

Манай корп.

ШАГНАЛНУУД

Сэрэгэй частнуудай ба эмхи зургаануудай, предпритинууд болон эрхэтэдэй дунда харилсаа холбоо байгуулаха талаар габьяатай байһанайн түлөө Буряад Республикын Арадай Хуралай Сөвөдэй 1996 оной июнийн 11-нэй тогтоолоор **Коннов Валерий Васильевич** Буряад Республикын Арадай Хуралай **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

Элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудта үни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлһэнэйн түлөө Буряад Республикын Президент 1996 оной июнийн 11-нэй **Зарлигаар** Буряад Республикын **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба гэбэл: **Алексеев Иван Михайлович** - Баргажанай районой территориальна медицинскэ нэгэдэлэй **Үүрэгэй участково больницы**н врач.

Бельская Екатерина Александровна - Мухар-Шэбэрэй районой территориальна медицинскэ нэгэдэлэй **нарайалгын таһагай акушерка**.

Горбунова Татьяна Алексеевна - республиканскэ наркологическа диспансерэй ахамад медсестра.

Жербакова Елизавета Александровна - Улаан-Үдэ хотын **сестринскэ харууһалгын больницы**е даагша.

Ербадаева Людмила Николаевна - "Фтизиатрия" гэжэ республиканскэ территориальна медицинскэ нэгэдэлэй врач.

Рыжкова Тамара Васильевна - Хяагтын аймагай Новодевятниковскэ фельдшерско-акушерскэ пунктые даагша.

Сатаева Светлана Ивановна - Баргажанай районой территориальна медицинскэ нэгэдэлэй **Үүрэгэй участково больницы**н эпидемиолог

туһалагша.

Харитонов Ольга Георгиевна - Баргажанай районой территориальна медицинскэ нэгэдэлэй врач.

Щербакова Светлана Владимировна - Баргажанай районой территориальна медицинскэ нэгэдэлэй ахалагша фельдшер.

Финансово-экономическа ажалда үни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлмэрилһэнэйн түлөө Буряад Республикын Президент 1996 оной июнийн 11-нэй Зарлигаар "Годли" гэжэ акционернэ бүлгэмэй ахамад бухгалтер **Афанасьева Любовь Максимовна** Буряад Республикын **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Республикын хүдөө ажахыда ба нийтын болон гүрэнэй эмхи зургаануудта үни удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилһэнэйн түлөө Буряад Республикын Президент 1996 оной июнийн 11-нэй Зарлигаар Буряад Республикын агропромышленна комплексын **хүдэлмэрилэгшэдэй республиканскэ профсоюзын комитетдэй түрүүлгэшин** орлогшо **Перфильев Иван Прокопьевич** Буряад Республикын **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Буряад Республикын Правительствада

ЭЛШЭ ХҮСӨӨР ХЭН ХАНГАХАБ?

Буряад Республикын Правительствада ТАСИС программа "Байгалай оршондо" гэхэн проектээр үнгэрхэн нааданда хабаадагшадтай хуучин үнэргөө. Республикын Правительствын үүрүүлэгшын орлогшо А. П. Табалаев энэ зүблөө үүтэлбэрлэбэ.

Хоёр үдэрэй туршада Германиин, Италиин, Великобританиин, Грециин хамтаада 8 гүрэнэй экспертүүд сугларжа, элшэ хүсэ хэрэглэгшын асуудалаар зохёогдоон проектүүдтэй танилсаа.

Дүй дүршэлээр хубаалдажа, сугтаа хүдэлхэ, зарим асуудалуудыг хамтаараа зүбшэн хэлсэхэ элшэ манай гол зорилго мүн. Манай фирмэ Европодо, танай - Хойто-Кавказда элшэ хүсэ хэрэглэхэ талаар түбүүдыг эдэбхитэйгээр хийдхэн юм. Жэшээлбэл, манай байгуулангууд хэмжэдэг хэрэгсэлүүд 30 процент алмалта гэж, элшэ хүсэ үйлдбэрлэгдэ хайн дүнгүүдыг гаруулна. Гадна завод, фабрикануудай продукциянуудыг хайжаруулха талаар бусад үүтэлнүүд бии юм, - гэж Германиин "ИНАТЭК" фирмын түлөөлэгшэ госпожа Кушель хэлбэ.

Элшэ хүсэний шэнэ технологи нэбтэрүүлхэд, элшэ түрүүн хүн зон дэмжэхэ болоно. Промышленностиин, хүдөө ажахын захишад элшэ хүсэний нөөсөнүүдыг гамнахын тула дурадхагдан проектүүдхэ али хайниинь элшэхэ аргатай гэжэ Великобританиин "Аткинс" фирмын эксперт Сринивадан тэмдэглэбэ.

Европодо мэдээжэ "Аткинс" фирмэ элшэ хүсэний станциин хэрэгсэлнүүдыг үйлдбэрлэдэг, хабсаргадаг, мүн техническэ хангалга бэелүүдэг юм.

Буряад ороной промышленностиин зарим секторнүүдыг хубилгажа, тэдэнэй продукция хайжаруулха, республикы элшэ хүсөөр гүйсэд хангалга зорилготойгоор зохёогдоон проектүүд энэ дурадхагдаа.

Август нарада конкурс үнгэргэгдэжэ, шэлэгдэнэ проектнэ сентябрь, октябрь нарада мүнөөр хангагдаха юм.

Мүнөөдөр проектүүдтэйгэ танилсуулан фирмэнүүд ерээдүйдэ мурсыжэ шалгарха ёһотой. Зүгөөр элшэ хүсөөр хангалгын проектүүдээр, тэдэнэй технологёор ганса Буряад Республика бэшэ, мүн хүршэ Монгол, Хитад гүрэнүүд хонирхожо байна. Наяхан июнь нарада баталагдан абтаһан "Буряад ороной экономикодо инвесторнүүдэй мүнгэ һомололгыг эдэбхижүүлхэ тухай" Хуули ехэ нүлөө үзүүлэ, - гэжэ Байгалай элшэ хүсэний түбэй директор В. Б. Бадмаев зүблөөнэй түгэхсэдэ тэмдэглэ.

Элшэ хүсэний проектүүдэй асуудалаар конференци намартаа Брюссель хотодо үнгэргэгдэжэ, манай республикада тон таатай, ашаг үрэтэй проектүүд элирүүлэгдэхэ юм.

Е. ЦЫБЕНОВА.

ДЭЛХЭЙН ЗЭНДЭМЭНИ ГЭЖЭ
МЭДЭРХЫН ТУЛА

Байгал нуурыг бүхэдэлхэйн удха шанартай байгааһын булан гэжэ мэдэрхын, ЮНЕСКО-гэй хэмжээндэ шийдхэбэри абахын тула үдэлмэри эхилэгдэхээр үнэн гэжэ мэдээжэ.

Энэ удаа байгааһи аймагалгын улсхоорондын эмхиин түлөөлэгшэ Джимм Торсон, Гринвич эмхиин Россин отделециин Байгалай компаниин директор Роман Пукалов гэгшэд дээрэ дурсагдаһан асуудал шэнжэлжэ үзэхөөр Буряад орондоннай эрхэн байна.

Буряад Республикын Экологиин болон байгааһин нөөсөнүүдыг ашаглаха талаар үрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Е. Гулгонов, А. Торсонтой, Р. Пукаловтай пресс-конференци хэлхэ зуураа иматгал Байгал нуур хамгаалгада бүхы хүн үрэлтэнэй анхарал хандуулха, ЮНЕСКО-гэй зүгһөө мүнгэ зөөрөөр һомололгыг туйлаха гол зорилго табигдана гэжэ онсолбо. Буряад Республикын Правительствата энэ асуудалаар хөөрэлдөөнэй болоходо, бүри мүнхэн дэмжэгдэ, хайшаагдаа.

Удаань Джимм Торсон үгэ хэлэхэдэ, мүнөө Эхэ газараймнай 101 дэбисхэр булан бүхэдэлхэйн удха шанартай гэжэ мэдэрэгдэнхэй гэдэ. Росси гүрэнэй хэдэн дэбисхэр нимэ списогтэ оруулагданхай юм. Тэрэ тоодо

Камчаткын вулканы, Обь мүнхэнэй эхин, Примориин хизаарай Сихотэ-Алиинин хаданууд, Упсунурай дайда оролсоно.

— Россин Эрдэмэй академиин Сибириин таһагай, Буряадай байгааһин баялиг гэмтайгаар ашаглаха талаар институтай коллективүүд Байгал нуурай "хуби заяан" тушаа онсо ханалаа табина, — гэжэ Роман Пукалов тэмдэглэбэ. — Бүхэдэлхэйн удха шанартай булан гэжэ мэдэрэгдэ наань, энээнхэ ямар аша туһа байхаб гэжэ тодорхойлуу. Нэгдэхээр, гансашы фирмэ гү, али предпряти Байгалай оршонинь бузарлахаяа болихо. Хоморой шухаг ан амитадтай, ургамал ногоонтой ой модон энээнхэ уламжалан ойроо хүртэшгүй болохо.

Хоёрдохөөр гэбэл, хүн зоной анхаралда харуулха, ойлгуулха зүйлүүд, брошюранууд, номууд олоор хэблэгдэхэ юм. Аяншалагшадтай тоо олошорхо. Энэмнай хайншыг, муушыг талануудтай. Найн талань — олзо олохо. Гэбшэ аяншалга хадаа саг үргэлжын анхарал доро байха зэргэтэй.

Гурбадахаяр, Байгал нуурыг хамгаалгада мүнгэ һомололго эрид дээшлэхэ жэшээтэй.

Удаань, байгааһи хамгаалгын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд журнализистнаудай асуудалуудта харюусаба. Байгалыг дэлхэйн эрдэни

зэндэмэни гэжэ үгэ дээрээ бэшэ, хэрэг дээрээ ёһотой мэдэрхэ асуудалыг зүбшэхэдэ 21 гүрэнэй түлөөлэгшэд хабаадаха. Теэд ямар үр дүнгүүдтэй байхаб — уридан хэлэхэн бэрхэтэй. Юуб гэбэл, Байгал нуур тухай Хуули Гүрэнэй Дүүмэдэ үшөө баталан абтаагүй бшуу.

Энээн дээрэнхэ тус асуудалыг шийдхэлгэ унжагайруулагдажа магад. Гэхэ зуура, Байгалай целлюлозо-саарһанай комбинадайд сээрлэлгын түхээрлэгнүүдэй хүдэлмэриг хайжаруулха хэрэгтэй. Селенгинскын целлюлозо-картонно комбинадта энэ талаар зохилдохо хэмжээнүүд абтадаг гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Байгал нуурыг бүхэдэлхэйн удха шанартай байгааһин булангуудтай тоодо оруулхын тула тусхай комисси үшөө дахин ерэхэ гү гэхэн асуудалда ондоо комисси ерэхэгүй, манайхьяр лэ хизаарлаха гэжэ А. Торсон харюусаба.

Байгалнай — дэлхэйн гайхал, агуухэ удхатай гэжэ баталамжагүйгөөр мэдэнэбди. Теэд эрдэмэй ёһоор — геологическа, биологическа; түүхын, бусадшыг эрилтэнүүдэй хараһаа энээнэй бодотоор үндэхэлхэ хэрэгтэй болоно гэхэн тобшолол түгэхсэдэнь хэгдээ.

Г. ДАШЕЕВА.

АГЫНХИДТАЙ УУЛЗААД БУСАБА

"Росси - манай гэр" гэхэн хүдэлбэрнэй гэгшүүд: Дүүмын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. Тягунов, комитедэй гэгшүүн П. Веселкин гэгшэд нааһаг Ага нутагаар ябаһанаа бусаба. Эдэнэр ороной зүүн нутагуудтай танилсаха зорилготой ябаа. Парламентын депутатууд үнгэргшэ жэлэй декабриин һунгалтада булижа гараһан, урдань ажалша коллективүүдтэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүд болоно. Жэшээлхэдэ, А. Тягунов Тверскэ областиин хүдөөгэй барилгын даргаар 20 гаран жэлдэ ажаллаһан, П. Веселкин Горьковскэ автозаводой директорэй орлогшоор хүдэлхэн юм.

Тэдэнэр түрүүн Агын округой өөһэдэн хүтэлбэрийн захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдтэй, Удаань нийтин, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзаа, олон асуудалуудта харюу үгөө. Орон доторхи орёо хэсүү байдал тайлбарлахыг нэдэхэдэ, тон гол шалтагануудынь тоб байса харуулжа шадаагүй. Дэлгүүрэй гуримда оролгын барисаатай хойшоодоо байхынь тоносоходо, дутуу дундануудыг усадаха тодорхой хэмжээнүүдыг дурадхаха аргагүй байшаба.

Ц. ГОНГОРОВ,
манай корр.

МҮНӨӨНЭЙ дэлгүүрэй харилсаануудай үедэ колхозууд, совхозуудай, агропромышленна комплексын бусад бүридэлнүүдэй экономика, финансова албанууд хүндэ байдалда оронхой гэсшэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Буряад Республикын Хүдөө ажахын

ажахын директор Н. И. Шолон, "Пригородное" гэхэн хүдөө ажахын хамтын предпрятиин таһагай начальник Н. Г. Гороховская, Захааминай аймагай Енгорбойн хамтын хубийн ажахын ахамад бухгалтер Г. С. Садаева гэгшэд сугларашадтай дүй дүршэлөөрөө хубаалдаа.

ЭКОНОМИСТНУДАЙ,
БУХГАЛТЕРНУДАЙ
НУРАЛСАЛ

ахамад Ажамидарха арга замууд тухай бухгалтернуудай, ахамад хонирхолтой хөөрэлдөөн болоһон байна.

Газар арендэдэ абаха, 1997 ондо районуудай предпрятинуудай хэмжээндэ бюджет зохёон табиха талаар зууршалганууд семинарай үедэ абтаад, республикын ажахын уудай хүтэлбэрлэгшэдтэ хубаагдажа үгтэбэ.

Налогово албанайг казначействын, Финансын министрствын түлөөлэгшэд, Хүдөө ажахын болон эдэ хоолой министрствын хүтэлбэрлэгшэд, мэргэжэлтэд П. М. Болонев, В. В. Оглова, В. Б. Юмсунов гэгшэд семинар үнгэргэлгэдэ хабаадаа. Республикын аймагуудһаа 80 мэргэжэлтэн ерэнэ байна.

Шэнэ эрхэ байдалтай холбоотой олон тоото экономика асуудалууд харагдажа үзэгдөө. "Улан-Удэнская" шубуунай фабрикын ахамад бухгалтер А. Е. Братенкова, туршалга-үйлдбэрийн "Байкальское"

Ажамидарха арга замууд тухай хонирхолтой хөөрэлдөөн болоһон байна.

Газар арендэдэ абаха, 1997 ондо районуудай предпрятинуудай хэмжээндэ бюджет зохёон табиха талаар зууршалганууд семинарай үедэ абтаад, республикын ажахын уудай хүтэлбэрлэгшэдтэ хубаагдажа үгтэбэ.

Налогово, бүридхэлдэ абалгын болон бюджетнэ политикын талаар болоһон хубилалтануудтай семинарта хабаадагшад танилсаа.

Захааминай аймагай ажахын уудай нэгэндэ гурбадахы кварталай һүүл багта имэ семинар үнгэргэхэ гэжэ шийдхэгдэбэ.

З. ТЭЛИН.

ҮҮЛТЭРТЭ МАЛ
АШАГТАЙ

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада анхаралгүй болоһон үүлтэртэ мал үсхэбэрлэгэ дахинаа нэргэжэ эхилбэ хэбэртэй. Үүлтэртэ мал үсхэбэрлэхэдэ, гансашыг ехэ продукция абтаха бэшэ, мүн худалдахада, олзотой бшуу. Юрын мада орходоо, үүлтэртэ мал хоёр-гурба дахин, үшөөшыг дээшлэ сэн хүрэхэ болохол. Тиймэнэ үүлтэртэ мал бариһан хүн хэзээшыг олзотой халаха байна бшуу. Жэшээлхэдэ, үүлтэртэ мал үсхэбэрлэгдэ "Комсомольский" совхоз казахай сагаан толгойто үүлтэрэй 50 буха худалдаа.

Жэл хахад, хоёр жэл болоһон нэгэ буханы дүрбэ, дүрбэ хахад миллион түхэригтэ хүрэнэ. Тийхэдэ Шэрэнгийн совхоз симментал үүлтэрэй үнэ болон бухануудыг худалдаанда бэлдэнэ. Хабартаа 5 буха Үлдэргын колхоздо үгэжэ, тарилгадаа үрэнэ хүрэнгэ абаа нэн.

Нэгдэхээр, худалдахада, эдэмнай сээр мүнхэн байна бшуу. Хоёрдохөөр, үүлтэртэ мал үсхэбэрлэхэнэй гаргашынь харюулжа, гүрэн нэмэлтэ түлбэри үгэдэг болонхой. Үүлтэртэ мал үсхэбэрлэдэг "Целинный", "Комсомольский" совхозууд 1994 онһоо нэмэлтэ түлбэри абана. Үнгэрэгшэ жэл бодо мал бүхэнэй түлөө 412 мянган түхэриг түлэгдөө.

Тийгэжэ федеральна бюджетһээ бүхыдөө 35 миллион 30 мянга 590 түхэриг абтажа, "Целинный" совхоздо 17690200 түхэриг, "Комсомольский" совхоздо 17617300 түхэриг хүртэнэ байна. Хүдөө ажахын управлениһээ "Целинный" үшөө 55291800 түхэриг, "Комсомольский" 142945200 түхэриг абатан байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь нарада, үүлтэртэ малай фермэтэй хүдөө ажахын предпрятинууд, нэмэлтэ түлбэри абажа эхилбэ. Нэгэ үхэрэйн түлөө 206 мянган түхэриг түлэгдэнэ. Тийгэжэ Үлдэргын колхоз 121 миллион 200 мянган түхэриг, "Улаан-Туяа" 5 миллион, Шэрэнгийн колхоз 13 миллион 400 мянган түхэриг, Нархатын совхоз 1 миллион 700 мянган, Иисэнгын совхоз 40 миллион 700 мянган түхэриг абажа үрдэ.

Шэрэнгийн колхоз абатан нэмэлтэ мүнхөөрөө Мухар-Шэбэрэй "Искра" колхозһоо Орловскэ үүлтэрэй хатарша 2 азарга абаа. Нэгэ азаргынь 8 миллион түхэригөөр сэгнээ. Эрхим азарганы 50 миллион хүрэтэр сэнтэй байдаг ааб даа.

Бүхы республика соомнай Яруунын малшад үүлтэртэ малаа ехээр хороогоогүй байһаараа илгарна. Ушар иймэнхэ хүдөө ажахын управлениин дарга Ц.Д. О. Цыренжапов болон үүлтэртэ мал үсхэбэрлэдэг предпрятинуудай мэргэжэлтэд малай үүлтэр улам хайжаруулха, бусад ажахын уудта худалдаха, дэлгэрүүлхэ талаар хүсэл, оролдолго гаргаха зэргэтэй. Мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрлэгшэдэй оншо, хүртэбшэһөө ехэ юмэн дуудыдаха байна.

А-Ц. ДОРЖИЕВА.

Уншагшад

Зүдшэнэ,
дурадхана,
шүмэрсэлнэ

Түрэл нютагай түхэл шарай

“ЭРЬЕХЭ НАРАН, ЭЭЛЖЭЛХЭ ТҮРЭ” ГЭДЭГЫНЬ ГҮ?

Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада Захааминай аймагай Далахай нютагта трактор, машинын ябахань үсөөн боложо, хамтын ажал хүдэлмэри халаха, хандарха тээшээ боложо эхилээ. Хамтын ажаада бүхы наһаараа ябаһан, олоной түлөө оролдон ажаллаһан наһатайшуул эдэ бүгэдые хаража, ханаа алдан, урмаа хухарангыар:

- Ямаршые саг боложо байна гэшээ? Урдандаа бидэнэр үүр хираанаар бодож, үдэшин харанхы болотор ажаллагша бэлэйбди. Мүнөө ханахада, юунэй түлөө ябаһан болонобиди, - гэлсэхыень дуулахада, нээрээшые, голхормоор хэн.

Үнэхөөрөөшые, бүхы наһаараа хамтын ажал хэжэ ябаһан хүнүүдэй нюдэн дээрэнэ түрэл ажахын унажа, хандаржа байхада, сэдхэлдэнэ юун хайн байхаб даа.

Үнгэрхэн нажар хамтыншые, үмсыншые адуу мал зунай эхин харын тэн болотор үбэлжөөн соогоо ябажа, үтэгжүүлгэдэ гэжэ гаргагдан шабаһан сабшалан дээгүүр тараагдангүй, обоолоотой зандаа үлөө бэлэй...

Гэбэшые “эрьехэ наран, ээлжэлхэ түрэ” гэхэн дэмьдэ хэлсэдэггүй ха юм. “Улаан Далахайн” хүтэлбэрлэгшэд нэлгэдэн, нютагай захиргаанай зайһанаар хургуулийн директор Ольга Санжиевна Гонжитова табигдажа, КДХ-гай директорээр Александр Бадмаевич Базаров олоной дуугаар хунгадаа. “Шэнэ хамуур шэнээр хамаха” гэдэг ёһоор, хүтэлбэрлэгшэд тон зүбөөр ажалаа эхилээ гэжэ нютагай зоной олонхын тэмдэглэнэ.

Энэ хабар манай нютагай түхэл шарайшые хайжаржа, машина, тракторнуудай хүтэлбэрлэгшэ, ажалшадай хүюу зугаа дахинаа дэлгэржэ, байрай амисхаал тэхэрин ерэнхэдэл болоно. Нютагай захиргаанай зайһан Ольга Санжиевна өөрынгоо ажалай эхиндэ нэн түрүүн айлаар архи худалдахые болуулаа. Энэ захиралта нютаг зоной дунда хайн нүлөө үзүүлэ гэжэ тэмдэглэхээр. Айлда архи худалдалта гэшээ нютаг зоной эгээл муу тала гэшээ гэжэ хэндэшые мэдээжэ. Иимэ байдалда үдэр хүнишые илгаагүй, архидалга болоно гэшээ. Архив хойшолон хүн бүхэндэ мэдээжэ ха юм.

Архив үгэдэ хүнүүд ажалаа хэжэ эхилнэ. КДХ-гай директор бүри хунгалтын суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдэ, урда жэлүүдтэ адууна малай олоор гарзада ороһые, үсөөрһые тэмдэглээд, гансал мал ажалаар холо ошохогүйбди гэжэ сэхэ хэлээ хэн. Энэ тон зүб гэшээ. Юуб гэхэдэ, тарья талханай ургахагүй, хүйтэн уларилтай манай нютагта мал үсхэбэрлэгэ, үнэхөөрөөшые, хүндэ. Гэбэшые залуу хүтэлбэрлэгшэ бэрхэшээлтэй байдалһаа гараха арга оложо шадаа. Ажалгүй байһан мүнөө залуушуул бултадаа шахуу ажалтай болонхой. 7-8 хүнһөө бүридхэн нэгэ бригада хургуулийн спортзал бариха эхилээ. Арбаад хүнһөө бүридхэн хоёр бригада посхоод барилгада ябана. Тиыхэдэ үшөө арбаад залуу хүбүүд барилгын модо бэлэдхэнэ. Эндэ онсо тэмдэглэхээр юумэн гэхэдэ, ажахын пилорама хайнаар хүдэлгэгдэжэ, хамтын, үмсыншые барилгын модо гаргажа, барилга хэхэдэ, ехэ таатай зохид арга олгоно.

Иигэжэл нютагаймнай ажалай халуун хаһа эхилжэ, эртэ үглөөгүүр хүхэ, хюроогоо бариһан хүнүүдэй ажалдаа яаража ябахыень харахадшые, урма баяртай болонхой.

Гансашые энэгээр ажахын хүдэлмэри хизаарлагдана бэшэ.

- Мяхалиг үүлгэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрлэхэ зорилготойгоор племенгэдэл бии болгохоор хараалнабди. Тиыхэдэ халан хандаршанан хү наалин фермые дахинаа нэргээн байгуулжа, хү, тоһо гаргажа, ажалшадтаа хубааха зорилготойбди, - гэжэ КДХ-гай директор А.Б. Базаров хөөрэнэ.

Анхандаа Далахайда хоёр зуу гаран наамхай үнээдтэй хү наалин 2 томо фермэ байһан гэжэ тэмдэглэе.

Ажахын малшад зуһаландаа нүүжэ ошонхой. Эгээл холын Болдогто, Мааратта гэхэн 60-70 модо газарта оршодог зуһалангуудтаа А.Б. Дылгиров, Б.Б. Гончиков гэгшэдэй даадаг гүүртүхид түрүүлэн, майн 20-до нүүгээ хэн.

Нютагархидаймнай оролдосотой бэрхээр ажаллажа эхилһыень обёорһон наһатайшуулшые:

- Хүнүүдэй ажалаа хэжэ, тракторнуудай таршаганадажа эхилхэдэ, харахадшые урмтай, хайн байна даа. Иигэжэ хүн зоной оролдожо байхада, нютаг нугамнай хүгжэнгүй яахаб даа, - гэжэ урмашан хунада.

“Заһан толгойһоон үжэжэ эхилдэг” гэжэ арадай дунда дэмь хэлсэдэггүй. Зали ехэтэй залуу хүтэлбэрлэгшэд саг соогоо ерэжэ, нютагай зоние ударидан, ажал хүдэлмэриэ эмхитэй хайнаар эхилбэ гэшээ. Эхилхэн хэрэгээ дүүргэжэ, урдаа табиһан зорилгоёо бэлүүлжэ ябахыень эдэ нүхэдтэ хүсэе.

Х. ДАМПИЛОВА,
манай штатнабэшэ корр.

Агуу Илалта шэрээлсэгшэ

хургуули дүүргээд, 1942 оной август нарада хатуу шанга тулалдаанай улаан дүлэн руу ороһон байна. Воронежско областийн Калач станци шадар байһан десантна частьда Даши Будаев дайшалхы замаа эхилхэн юм. Уданшьегүй, дайсанай эзэлхэн газар дээгүүр хүүргэнүүдые халгааха, буу эбсэг, сэрэгшэдые шэрэһэн эшелонуудые хүмэрюүлхэ гэхэн айхабтар хүндэ даабариёе 47 сүүдхын туршада дүүргэжэ, хүрээлгэхэ гарахадаа, 26 сэрэгшэһээ оройдоол 8 хүн үлөө хэн. Хүндөөр шархатаһан Даши Будаев плендэ юһэн харын туршада байһан, тэндэһээ баруун тээшээ намнуулжа ябахадаа,

Белорусска 1-дэхи фронтын сэрэгшэд Варшавын урда захаар урагшаа дабшажа, сэхэ Берлин руу шэглэхэн юм. Одер мурэн хүрэтэр дайсаниёе сохилсоо. Берлин хүрэтэр оройдоол 70 километр үлэхэн байгаа. Энэ үедэ Даши Баяндаевич сабиргай руугаа хүндөөр шархатажа, госпитальдо оробо. Дайсанай тон шухала бэхилэгшүүдые абахадаа, эрэлхэг зориг харуулһанайгаа түлөө Д.Будаев Улаан Одоной орденээр шагнагдаа хэн.

1945 оной майн 9-нэй үдэрые Д.Б.Будаев Варшавад утгаа бэлэй. Тэрэ 1946 оной февраль нарада нютагаа бусажа ерээ юм. Дайнай һүүлээр амгалан байдалай ажал хүдэлмэридэ абьяастайгаар оролсожо, түрэл Алцаг нютагтаа колхозой түрүүлэгшын орлогшоор, агрономоор хүдэлөө.

БЕРЛИН ХҮРЭХЫН ТЭНДЭ...

Энэ зураг хайнаар, анхаралтайгаар харагты, уншагшад! Энэ хүниёе үргэн Зэдын таладшые, хадата Ахадшые хайн мэдэхэ, таниха. Харин гансашые эндэ бэшэ, республикымнай бусад аймагуудааршые хайн мэдэхэ, таниха болонхой. Аймагай “Зэдын үнэн” газетын нэгэ номерто Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда унаһан хүбүүдэй список үгтэһэн байгаа. Тэдэнэй тоодо Даши Баяндаевич Будаевай нэрэ ороһон. Тэндэнь иигэжэ бэшээтэй: “1942 оной август харын 15-да баатарай үхэлөөр наһа бараба. Сталинградска областийн Лаговско тохондо хадагалаатай...” Нээрээшые, 1942 оной һүүл багаар гэртэнь иимэ гашуудалта мэдээсэл эльгээгдхэн байгаа ха юм.

Даши Баяндаевичай залуу наһан дайнай дүлэтэ жэлнүүдтэ үнгэрөө. Сэрэгэй албанда, фронт мордоходоо, наал арбан юһэтэй ябаһан юм. Түрэнхэн нютагынь Зэдын аймагай Алцаг хуурын болоно. Хамта өөдөө болоһон үгтэн нүхэдтээ Д. Б. Будаев армида абтаа хэн. Түрүүн десантникуудай

тэрьедэжэ, партизануудтай уулзаад, фронт хүрэнхэн юм. Гэбэшые штрафной батальондо тушаагдажа, дахинаа дайнай гал руу хаяуулан байгаа...

Ленинградтай блокадые сүмэ сохилгодо хабаадалсажа, полкнь, командованиин даабарьяр, тэрэ тоодо ахалагша сержант Будаев, фашис эзэмдэгшэдэй байһан газар руу эльгээгдэжэ, немец офицерые плендэ абаһан байна. 149-дэхи стрелково дивизийн командир энэ, баатаршалга харуулһанайнь түлөө Даши Будаевта Алдар Солын III шатын орден баруулан юм.

1944 оной һүүлшын үдэрнүүдтэ совет сэрэгшэд Польшын газар дээрэ довтолгодо орожо, Зүүн Пруссийн хилээд дүтэлбэ. Эндэхи дайсанай нилээд эхэ бүлэглэлые бута сохихон Белорусска 3-дахи болон 2-дохи фронтнууд Варшава-Берлин гэхэн шэглэлээр эршэтэйгээр дабшажа, довтолгодо ороо хэн. 310-дахи артиллерийскэ полкын бүридэлдэ старшина Даши Будаев батареин командираар ябалсаһан намтартай.

Зэдын аймагай “Коммунизм” колхоздо хоёр жэлдэ парткомой секретарьяр, удаань долоон жэлэй туршада КПСС-эй Зэдын райкомой секретарьяр, Ахын аймагай гүйсэдкомой түрүүлэгшээр олон жэлдэ хүдэлхэн байна.

1976-1983 онуудта Зэдын аймагай “Мир” колхоздо түрүүлэгшээр амжалтаттайгаар ажаллажа гараа. Долоон жэлэй туршада түрүүлэгшээр хүдэлхэ зуураа шадамар бэрхэ хүтэлбэрлэгшэ байһанаа харуулжа шадаа. Наһанайнгаа амаралтада гарабашые, Даши Баяндаевич барилгын талаар түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлөө. Наһанайнь нүхэр Галина Жигжитовна нютагайнгаа үхибүүдые эрдэм номдо хургалгада бүхы наһаа зориуулан, мүнөө баһал пенсидэ гаранхай. Тэдэнэрэй табан үхибүүд бутада дээдэ хургуультай: ветврач, инженер-барилгашан, врач, экономист. Эхэ, эсэгэдээл адли шадамар бэрхээр хүдэлжэ ябана.

Елена Батуева,
Буряадай гүрэнэй
университедэй оюутан.

ХАЙРАТА АХАМНИ

Түрэнхэн ахынгаа наһанһаа нүгшэнэйнэй, долоон жэлэй ойдо зориулан багахан дурсалга бэшэхые хүсэбэ. Тээсгэн Агуу Илалтын хайндэрэй болоходо, манай нагаса аба олон орден медальнуудаа зүүжэ, ойн бапые угталсана хэн. Эгээл тиихэдэ би Бэлитэ ахыа ехээр наһаа хэм. Ахамни, нагаса абадал, хэдэн жэлэй үнгэрхэн хойно баһал дүлөөр соробхилһон Афганистанай дайнда хабаадалсаһан юм.

Манай эжы аба хоёр зургаан үхибүүдэ хүлынь дүрөөдэ, гарынь ганзагада хүргэһэн. Хоюулан хонин ажалда наһанайнгаа ехэнхи хубиёе зориуулан гэшээ. Харин мүнөө дээрээ абамнай колхоздоо механизатораар хүдэлнэ, эжымнай магазинда хүдэлжэ байһанаа, наһанайнгаа амаралтада гаранхай, аша гушанараа үргэлсэжэ байдаг.

Бэлитэ ахамни хургуулида хуража байха үедөө спортдо дуратай, илангаяа волейбол, баскетбол, шатараар һонирходог хэн. Аймагай “Саган тэргэ” гэхэн клубай мурьсөөндэ хабаадажа, хэдэ дахин түрүү нуурт эзэлхэн, шангуудые абаһан түүхэтэй. Зүгөөр волейболоор ба баскетболоор III разрядтай, аймагай болон республикын мурьсөөнүүдтэ хабаададаг хэн. Ахамни наадахадаа, ехэ бэрхэ, шуран, солбон бэлэй. Тиимэһээ наадахыень харахадаа, би ехээр омогорхоһон хэм. Бэлитэ ахамниай дүүнэртээ ходоодоо хургаалай үгэнүүдые, заабари зүбшэл хэлэжэ байдаг хэн. Мүнөө ханахадамни, ахамни тон зүб хэлэдэг байгаа.

Бэлитэ ахынгаа намтар тухай богонихоноор хөөрэнхүүб. Дунда хургуулиа түгэсхэжэ, 1985 оной май нарада сэрэгэй албанда татагданан юм. Шэтэ хотодо 6 харын тусхай хургуули дүүргэнэйнгээ удаа өөрын дураар Афганистан ошобо. Тэндэ одоол дайн гэшыёе нодөөрөө хараа.

- Ехэл аюултай, аймшгтай газар байдаг хэн даа.

Хэзээ, хёанаһаашин хэн нэгэнэй буудахаа байһыень мэдэнгүй ябахада, ехэл сэдхэлдэ хүндэ байдаг бэлэй, - гэжэ ахамни хөөрөгшэ хэн. Тэндэ хэдэ дахин душманай засадада ороһоншые наа, ахамни амиды мэндэ гэртэ бусаа. Афганистанай дайнда хэдэ дахин дайсадай засадада ороһоноо нэршэлжэ, “дурасхаал” болгон, өөр тээшэнь душманай буудалһан һомонуудай гильзэ ахамни гэртэе абаад ерээ хэн. Хэды шэнээн аюултай газарһаа шархатангүй, мэндэ гэртэе бусаһан аад, үдэрэй тохорто дайрагдажа, ахамни залуушуул ехэ туһа хүргэдэг гэжэ тэмдэглэлтэй. Түрүүнуур эзэлхэн команда дамжуулгын кубок болон үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдадаг.

1995 ондо Харгаһата нютагай түрэлхидэйнь ажаһуудог гудамжада Бэлитэ ахамниай нэрэ олгогдоо хэн. Ахамниай нэрэ мүнхэлэгдэжэ, манайхин ехэ урмашан, гүнзэгы баяра мэдүүлнэ. Июнь харын ехээр Бэлитэ ахын дурасхаалда зориулагданан заншалта 5-дахин мурьсөөн үнэртбэ.

Оройдоол 23 наһа хүрэнхыншые наа, ахамни нагын уялгана гүйсэд дүүргэжэ, аба эжынгээ нэрые наһаар нэрлүүлжэ ябаһандань, элинсэгүүднэй баяртай байдаг. Тэрэл мэдэрэлхээ абтан, энэ багахан дурсалга бэшэжэ туршаба гэшээб.

Багмацу АРСАЛАНОВА.
Мухар-Шэбэрэй аймагай Харгаһата хуурын.

Нээмэл бэшэг

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТДЭ

Хүндэтэ Леонид Васильевич!

Бидэ, Буряадай соёлой ба искусствын ажал ябуулагшад, буряадай гүрэнэй филармоние түбхинэн Ербановай үйлсын 6-дахи байшанһаа гаргаха нэдэлгэ хэгдэхэдэнь, ехээр голхорнобди, ханаагаа зобоно гэшэбди.

Министрнүүдэй Соведай 1991 оной феввалиин 10-най 652-р дугаарай Захиралтаар тус байшан Соёлой министрствын мэдэлдэ үгтэжэ, соёлой министрэй 1995 оной июлиин 5-най 214-дэхи дугаарай Захиралтаар филармониин балансда оруулагдаһан байгаа. Тиигэжэ филармони өөрын концертнэ танхимтай, өөрын шагнагшадтай болоходоо, олонийтын, тэрэ тоодо ерээдүйн үетэниие хүгжэмэй-эстетическэ болон үзэл бодолой талаар хүмүүжүүлгэдэ нилээд ехэ нүлөө үзүүлжэ байна.

"Байгалай хүбшэргэйнууд" гэхэн скрипичнэ хүгжэмэй уласхоорондын Ази түбидэхи фестиваль-конкурс, "Хабарай дуһал" гэдэг региональна фестиваль, "Үхибүүд энээлдэхэ ёһотой" гэхэн нигүүлсэхы сэдхэлтэнэй үхибүүдэй хүгжэмэй фестиваль, Даниил Шафранай, Эдуард Грачай болон Тимур Сергеевниин гастрольно концертнүүд, Белоруссиин камерна оркестр, Монголой

морин хууршадай оркестр, "Барокко" ансамбль, Бельги, Польшо, США болон бусад гүрэнүүдэй хүгжэмшэдэй гастрольнууд хаян жэлнүүдтэ филармониин үнгэргэдэг онсо шухала хэмжээ ябуулгануудай тоодо ороно. Тэдэ бултадаа филармониин концертнэ танхим соо хоор, элдэб бүридэлтэй инструментальна ансамбльнууд, дуушадай хоолой хайнзэдэлнэ, тиимэһээ залай акустикын шанар эрхим гэжэ тэмдэглэнэ байна.

Зүгөөр иимэ зал соо худалдаа наймаанай-промышленна палата оруулха гэхэн бодол хэнэй тархида түрэдэг юм ааб? Тиимэ нэдэлгэдэ ямаршые таатай үгэ ханагданагүйл. Филармоние хотын түбһөө ондоо тээшэн нүүжэ гаргахад, хүгжэжэ байһан концертнэ ажал ябуулгада тон муугаар нүлөөлхэ зэргэтэй ха юм. ЛВРЗ-гэй Соёлой байшан зөөлгэбэлнь, филармоние үгы хэнэнтэй жэшэхээр.

Хүндэтэ Леонид Васильевич, республикымнай эрхэтэдэй сэдхэлэй эрилтэнүүдые болон Буряадай түбтэ хүгжэмэй-эстетическэ хуралсалай, хүмүүжүүлгын хүгжэлтэ хаһаха хэрэг усадхажа, филармонидо байшангынь үлөөхыетнай ехэтэ гуйнабди.

Филармониин директор, Буряадай, Россин соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ **Г. П. Кулагина**, ВСГАКИ-гай хореографиин кафедрье даагша, Россин арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат **П. Т. Абашеев**, РСФСР-эй арадай артист, Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат **Ч. Г. Шанюшкина**, хотын советэй депутат **Р. Н. Сперанская**, соёлой болон искусствын училищиин директор, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ **Л. В. Лоскутникова**, СССР-эй арадай артистка **Г. Шойдагбаева**, СССР-эй арадай артистка, Гүрэнэй шангай лауреат **Л. П. Сахьянова**, Улаан-Үдэ хотын захиргаанай соёлой таһагые даагша, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ **В. Ш. Цыренова** болон бусад, бүхыдөө 17 хүн гараа табиба.

ЭХЭ НЮТАГ ЮУНЬ ЭЭШЬЕ ҮНЭТЭЙ

Бархан—миний тоонто нютаг. Энэ дэлхэй дээрэ эхэ нютаг юунһээшье үнэтэй, хүн бүхэнэй зүрхэндэ хайханаар ханагдадаг. Миний түрэнэн Бархан нютагай түүхын хууданда ороһон Бархан уула, үнэтэй ашуудтай, элдэб модотой, баян хэшэгтэй ой тайга, заганаар баян гол горход, мойхоор элбэг тала дайда хүрээлнэ.

Баргажан мүрэн Боолон-Түмэр уулануудай хормойһоо эхилэ абажа, буурал сагаан Байгал далайда урдажа шудхадаг. Баруун-хойшоо харахадань, мүнхэ саһаар гүшаданан Бархан үндэр ууламни, урагшаа харахадань—үбһэ ногоогоор элбэг элдин уужам дайда, тарья ургуулдаг үргэн дэлгэр хүнтэйн тала харагдана.

Хабарай сагта, мойһоной сээсгэлжэ байха үедэ, Бархан нютагыем хүн бүхэн ерөжэ хараһай даа. Ямаршые хайхан гэшэб даа, миний тоонто нютаг.

Жэл ерэхэ бүри манай тосхон болбосон түхэлтэй боложо байдаг. Хүн зониймнай байдал баян дэлгэр юм. Мүнөө айл бүхэнэй

гэртэ радиоприемник, холодильник, телевизор, гоё хайхан мебель бии болонхой. Олонхи айлнууд мотоциклтай, үмсын машинуудтай. Нютагтамнай арадай театр, дунда хургуули, хурагшадай байха интернат, хоёр дабхар клуб, больница, сээсэрлиг, стадион, олон магазинууд, столово бии.

Манай Бархан уулын хормойһоо ямар олон эрдэмтэд, дуушад, хатаршад, артистнар, багшанар, врачнууд болон ондоошые мэргэжэлтэд гараа гэшэб! Жэшээнь, географиин эрдэмт доктор Карл Шагжиев, РСФСР-эй арадай артистнар Саян Раднаев, Владимир Буруев, Буряад Республикын габыята артистнар Олег Будаев, Баяр Базаров, Владимир Шагжиев болон бусад. хайнаар ажалладаг түрүү механизаторнууд, хаалишад, хонишод алдарт ажалаараа нютагаа суурхуула. Жэшээнь, Буряад Республикын габыята механизаторнууд Ц. А. Аханаев, А. Е. Галсанов, Б. Б. Раднаев, Буряад

Республикын габыята малшад Л. Д. Данжурова, С. Б. Баянова, С. Г. Цыбикова, Ц.Д. Б. Эрдыниев, Д. А. Тыхеев, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан хонишод С. Ц. Доржиева, К. Е. Базарова, Алдар Солын III шатын орденто хонишод С. Е. Бадаева, түрүү хонишод Пылжид Урабханова, Владимир Тыхеев болон бусад.

Манай нютаг ажалайнгаа баатарнуудаар алдаршаһаар үнинэй. Бидэ түрэл нютагайнгаа ажалай баатарнуудаар омогорхогобди. Иигэжэ манай нютагай түрүүшүүл ажалдаа шэнэ амжалта туйлажа, түрэл нютагайнгаа, Эхэ оронойнгоо алдар солые арьбадхажа ябадаг гэшэб. Бидэ ехэ болоходоо түрэл нютагаа суурхуулхаяа оролдохобди.

Мүнөө үеын хүшэр хүндэ сагта ухаагаараа, сэдхэл зүрхөөрөө ушар байдалые ойлгожо, өөһэдынгөө хэжэ байһан ажал хэрэгые орхөөгүй хүдэлжэ байһан нютагайхидтаа алдар солые хүсэнэб, баяр баясхалан хүргэнэб, доро дохиноб.

Света БУДАЕВА,
Барханай дунда хургуулийн
9-дэхи классай хурагша.

Уншагша асуудал табина

ХЭДЫ НАМГАТАЙ БАЙХАБ?

Түбэй "Известия" газетын байгша оной апрелиин 17-ной дугаарта "Буряад эхэнэрнүүд олон намгатай бүлын түлөө" ("Бурятские женщины выступают за многоженство") гэхэн багахан мэдээсэл толилогдоо.

Тэрэн соо хэлэгдэнэ гэбэл: "Алан-Гуя" гэжэ нэрэтэй буряад эхэнэрнүүдэй эблэлэй түрүүлэгшэ байһан Ангельсина Гармаева Буряад орондо олон намгатай байлгые нэргээн хүгжөөхэ ёһотой гэжэ хэлээ. Тэрэнэй ханамжаар, гансал энэ аргаар үсөөн тоотой буряад арадай уг изагуурай жасын (генофонд) "уһаар угаагдажа" халалгые (размыл) тогтоожо болохо байна.

"Уймар, архинша, хайн нүхэр болохо шадалгүй үбгэнтэй байнхаар, хэмээ алдаагүй хүнэй хоёрдохи гү, айл гурбадахи намган байһаниинь холо дээрэ" гэжэ Э. Гармаева долоон хоногой нэгэ удаа гарадаг "Информполис" хониной хуудануудта баһал хэдүүлээ. Буряадай журналистнуудай үнгэргэнэн асуудлын дүнгүүдээр, 40 хүрэтэр наһанай нютагай эрхшүүлэй 74 хубинь олон намгадые байрлуулха гэртэй (гарем) бии болоо хаа, хамаагүй гэжэ тоолоно. Харин эхэнэрнүүдэй 26 хубинь өөрынгөө хунгаһан эрын түрүүшын гурбан намгаданын тоодо орохоор бэлэн байха гэжэ ИМА-ПРЕСС мэдүүлбэ.

Иимэ бодолые юун гэжэ сэгнэхэ болоноб? Зүб гү, айл буруу гү? Сэхэ харюу үгэхэнэ бэрхэ байна. Зүгөөр энэ тэмдэглэлые уншаһан наһатайшаг хэдэн хүнүүд: "Би наһада нимэ ханамжа дурадхаа хэм, - гэдэнэд. Харин халуунуул энээлдээд, абья гаранагүй. Эхэнэрнүүдые наһада тиигэнэ.

Гэбэшье үбгэгүй намгад, намгагүй эршүүл, намганһаа халаһан бүһэтэйшүүл өөһэдынгөө ханамжа байһан юмэ элишлээгүйшые хаа, досоогоо, сахануур олон намгатай байлгые зүбшөөһэн янза үзүүлнэ.

Гэхэ зуура бодото байдалда хүн бүхэн бодоходоо, Э. Гармаева зүбшье, буруушые дурадхал оруулба гэжэ байна. Юрэдөө, тус асуудалые тон бодомжотойгоор хаража үзэхөөр, арсалдаатай болоно. Алгасаһан ханамжанууд алишые талаһаа дууддахань элитэ.

Урдань ямар байһан бэ? Октябрийн хубисхалай урда баяшуул адагынь гурба, эрхимын 10-аад намгатай байһан юм. Жэшээнь, казах поэт, эрдэмтэ Абай Кунанбаев хэдэн намгатай байһан гэжэ Ауэзовэй бэшэһэн "Абай" роман соо зураглагданхай.

Манай Ага нютагта баян, мүн дунда шадалтай эршүүл 3-5 намгатай байгаа гэдэг. "Миний нагаса аба 5 намгатай байһан. Тэдэнэ үбгэнэйнгөө гол бууса тойроод, нэеы гэрнүүд соо ажаһуудаг байгаа" гэжэ нэгэ дунда наһанай хүн хөөрөө хэн. Энэ мэтэ жэшээ нютаг бүри урдань байһан ха.

Ехэ намган наһатайшаг хадаа бүхы зөөри зөөшээ мэдэдэг, ханза-хайрсагуудай түлхуур баридаг байһан юм гэлсэдэг. Бодёожо үбгэжөөл духарья баряад, ногтоходоо, "Мүнгэн-мүнгэн, Мүнхын хүүхэнэй гартал даа" гэжэ Сультим хубүүнэйнгээ ехэ намганда, өөрынгөө бэридэ хашуулха, илгагдахадань дууладаг хэн ха.

Бага намган залуухан, сэбэрхэн, хүнгэнэн, үбгэндөө эрхэ басаганиинь шэнги байһан. Гоёор хубсалдаг, амтатай эдэс эдидэг, ехэ намганайн хараагаа, зонхилоо хаань, үбгэндөө хоблодог, гомдол оруулдаг, үмөөрүүлдэг

Ханамжа

ЭСЭГЭ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран, Оронгын партийна эмхиин гэшүүн гэжэ тоологдоноб. Сэхыень хэлэхэдэмни, иимэ байна: Ельцинэй захиралтаар шуһата дайн Чечняда үргэлжэлһөөр. "Дайн дүүрээ, тэндэ нэгэ хэдэн хулиганууд

ҮШӨӨ ЯМАР БАРИМТА ХЭРЭГТЭЙБ?

үлөө" гэжэ радио болон телевизорээр хэлээд, үнэн дээрээ мүнөө Чечняда аласаан улам олошорно. Залуушуулнай ажалгүй, хүгшэд, үбгэд арай шууд хилээмэндээ хүрэхэтэй пенситэй ажаһуунабди.

Дарганар, баяшуул Ельциниие дэмжэнэд. Юуб гэхэдэ, мүнөө дарганар юрын ажалшадһаа холо ехэ салин абана бшуу.

Арад зоной ханамжа тоогдохойе болишоо. Республикын газетэнүүд, радио, телевидени хунгуулийн урда арад зоной ханамжануудые толилоогүй, хэлүүлээгүй гэхэдэ болохо. Үргэн арад зонтоёо холбоогоо таһарһан газетэ, радио, телевидени хэндэ хэрэгтэйб?

Чечняда дай эхилһэн хүн сүүдэй урда харюусаха ёһотой гээд ханагдана. Мүнөө хүдөөдэшье хүн бүхэн өөрын бодомжо, ханамжатай болоо гэжэ дарганар мэдэйт!

Б. ГОНСОРУНОВ,
дайнай ба ажалай ветеран.

НАЙДАНАБ

Манай Хурамхаанай аймаг республика соогоо "Буряад үнэн" газетэдэ захи хэхэ талаар түрүүшүүлэй тоодо ябана. Үнэн зүрхэһөө баясанаб. Энэ хэрэгтэ аймагай хэлхэ холбооной уезлай хэблэл тараалгын таһагые даагша Нечкина Самажаб Бүбэснэгай үүргэ сэгнэшгүй гэжэ ханагдана.

Ажабайдалай хүндэ хүшэршые хаань, хэдышые хэсүү сагые дабажа гараһан нютагаархидни түрэл газетынгээ хайндэртэ зориулан, ерэхэ 1997 ондо "Буряад үнэндөө" захи эдэбхитэйгээр хэжэ, нэрэ хүндээ үргэжэ ябаха гэжэ найданаб.

Бата САМБУЕВ,
уншагша.
Хурамхаан хуурин.

байһан ха. Холо хүдөө аяншалхадань, эзэн тэрэнээ абаад ошодог заншалтай хэн.

Харин хоёрдохи-гурбадахи, юрэнхыдөө дундахы намгадынь газархы, гэртэхи "хара" ажал хэдэг, ехэ, бага намгадтаа дурагүй, атаархадаг, заримдаа тэдэнээ шоо үзэдэг байгаашье хаа, үбгэндөө мэдүүлдэггүй, сухалын хүргүүлдэггүй байһан гэдэг. Гансал өөһэдынгөө "ээлжээнэй" хүрэхэдэ, эзэнэ аргадажа, үгэдөө оруулхые оролдодог байгаа хаш.

Олон намгатай эзэн адагынь арбан, эрхимын хорёод-гушаад хүүгэдтэй байһан. Энээн дээрһээ бодоходоо, зоной үдэсэ тэрэ, урда сагта муу байгаагүй болоно. Энэ баримта хараадаа абажа, Э. Гармаева буряадуудай тоо олон болохын тула олон намгатай бүлэе нэргээхэ гэжэ дурадхаа хаш.

Ганса буряад баяшуул бэшэ, харин ород, татаар, яхад ба бусад арадуудта урдань олон намга абадаг заншал байһан. Тиихэдэ гансал баянхун тиимэ арга боломжотой байгаа гэжэ ойлгосотой. Ушар юуб гэхэдэ, олон намгадай, олон хүүгэдэй хоолойень тэжээхэ, хубсалуулхадань, ехэ зөөри, мүнгэн хэрэгтэй байгаа ха юм. Үгытэй эрэ гансал намгатай байха аргатай хэн аба даа.

Хэрбээ манай баяшуул хоёр-гурбан намгатай болоо хаа, ехэхэн зөөри гаргашалха болоно ха. Тиимэһээ тэдэнэй зариманиинь ээлжээтэ намга абанан тухайгаа ЗАГС-да бэшүүлхэгүйдөө магад. Гэхэтэй хамта томо, жэжэ ноёд Зүблэлтэ сагай үедэ өөрынгөө хуулига намганай хажуугаар үшөө "инаг эхэнэртэй" байдаг хэн.

Заа, тоосолдохоор асуудал тушаа бэшэжэ, хананаа уншагшадта дамжуулбаб, хүлисэгтны. Буряад ороной зон энээн тухай юун гэжэ ханамжалха ааб гээд хонирхохоор.

Б. РАБДАНО,
"Толон" хониной хүдэлмэрилэгшэ.

ЗАРИМ ТЭДЫ ТОО, БАРИМТАНУУД

Дээрэ хэлэгдэһэн Хуули сахиха талаар республикын МВД-гэй паспортно-визовэ албан Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ба бусад эмхи зургаануудай албануудтай хамта тусхай хэмжээнүүдэ хараалхан байна. Тиигэжэ үнгэрһэн 1995 ондо "Иностранец" гэжэ нэрлэгдэһэн болон бусадшые нэргылэмжэ-шалгалтын хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдөө хэн. Улаан-Удын, Хяагтын, Гусиноозерскын түбэй дэлгүүрнүүд, хамтын байранууд, гостиницанууд болон үмсын олохон гэр байранууд хирэ хирэ болоод лэ шалгагдажа байгаа. Үнгэрһэн жэл, жэшээн, 944 иимэ шалгалтанууд, харин энэ жэлэй 1-дэхи кварталда—279-хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдээ. Тэдэнэй дүнгөөр нёдондо Буряад Республикын хуули хазгайруулан гэхэ гү, али тэрэниие сахяагүй 6321 ушар элирүүлэгдэһэн байна. Тэрэнэй тоодо Россин Федерациин эрхэтэдэй хуули эбдэһэн ушарнууд 1085, СНГ-гэй эрхэтэдэй—1137, хари гүрэнүүдэй—4099 болоно. Тиихэдэ тусхай зүбшөөлгүй республика дотор байһан хари гүрэнүүдэй эрхэтэдые байрлуулһан үмсын 88 гэр байранууд элирүүлэгдээ.

Байтша оной 1 кварталда хари гүрэнүүдэй 592 эрхэтэн, СНГ-гэй—221, Россин Федерациин 64 эрхэтэн паспортно-визовэ гурим сахяагүй ушарһаа захиргаанай хэлхээтэдэ ороһон байна. Элдэб эмхи зургаануудай ба предприятинуудай 36 албата нюурнууд, үмсын гэр байрын 28 эзэн хуулин эрилтэнүүдэ сахяагүй дээрэһээ ялада унаа. Энэл хугасаа соо гүрэнэй талаһаа ямаршые зүбшөөлгүй республика дотор ажауужа байһан хари гүрэнүүдэй эрхэтэдые байрлуулһан үмсэлэгдэһэн 39 гэр байра элирүүлэгдэһэн байна.

Энэ жэлэй эхинһээ захиргаанай хэлхээтэдэ ороһон 454 эрхэтэн дүн хамтадаа 83 гаран миллион түхэриг яла түлэнхэй. Энэ ялын мүнгэнэй ехэнхи хубиинь Хитадай Республикын эрхэтэд түлөө гэжэ онсолхо хэрэгтэй. Тэдэнэй тоодо мүн Монголой, Вьетнамай, США-гай, Урда ба Хойто Корейн, Афганистанай, Великобританиин, Камбоджын эрхэтэд бии. Тиихэдэ паспортно-визовэ хуули

һүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай хари гүрэнүүдэй эрхэтэдэй эрид олошорһые баран харанабди. Теэд, тэдэмнай, олзын хэрэг эрхилэгшэһе хүн байг, аяншалагшашые, албанай хэрэгээр ерэнэн мэргэжэлтэн гү, али харюусалгата нюуршые болог—барандаа Россин Федерациин ба Буряад Республикын хуулинуудые тон наринаар сахиха ёһотой. "Буряад Республикын

харьяата газар дээрэ хари гүрэнүүдэй эрхэтэдэй ба республикын эрхэтэн бэшэ нюурнуудай байха гурим тухай" Буряад Республикын Хуулин, нэн түрүүн, республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын паспортно-визовэ албан бээлүүлхэ уялгатай юм.

ХУУЛИ САХИХА УЯЛГАТАЙ

(Хари гүрэнүүдэй эрхэтэдэй хуули ямараар сахидаг тухай)

сахидаггүй СНГ-эйн гүрэнүүдэй эрхэтэд сооһоо илангаяа азербайджан яһатад олон (66 хүн). 1995 ондо республикын МВД-гэй паспортно-визовэ албан хари гүрэнүүдэй 40 мянга гаран эрхэтэдые бүридэлдэ абahan байна. Энэмнай урда жэлэйхидэ орходоо 40 процентээр олон болоно. Энэ жэлэй апрель нарын тоо баримтар дэлхэйн 19 гүрэнэй 600 гаран эрхэтэн республика доторнай саг үргэлжэ байдаг байха юм. Тэдэнэй эгээл олонийн хитадууд (477 хүн) монголшууд—103 гэхэ мэтэ.

ХЭЛСЭЭ БАТАЛБАЛ, ТЭРЭНЭЭ САХИХА ХЭРЭГТЭЙ

һүүлэй жэлнүүдтэ республикын элдэб предприятинуудай ба эмхи зургаануудай урилгаар, тусхай хэлсээ баталжа (контракт), хари гүрэнүүдэй мэргэжэлтэд, ажалшад манда олоор ерэжэ хүдэлдэг болонхой. Мүнөө республикын 69 предприяти ба эмхи зургаануудта 314 иимэ ажалшад хүдэлнэ. Тэдэнэй 76-нь Хитадай, 108—Монголой, 50—КНДР-эй, 35—Турциин, 14—США-гай болон бусад гүрэнүүдэй эрхэтэд болоно. Тиихэдэ Улаан-Удын дээдэ ба дунда хургуулинуудта хари гүрэнүүдэй 64 оюутан хурадаг байха юм.

Буряадай гүрэнэй университедэй (БГУ) дэргэдэ байгуулагдаһан "Толон", "Лингва" гэжэ бага предприятинууд Хитадай оюутадые хургаха гэжэ ажал ябуулжа эхилээ хэн. Теэд иимэ ажал ябуулха тусхай зүбшөөл Буряад Республикын миграционно албан тэдэндэ үгөөгүй байгаа. Тиимэһээ эндэ хуража байһан зарим оюутадые гэртэнь ябуулха талаар хэмжээнүүд абтан байна.

Хари гүрэнүүдэй ажалшадай республикада ерэжэ хүдэлхэ ушарнууд олошороо гэнэбди. Теэд предприятия болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд тэрэ хэлсээн соогоо бэшгэдэһэн эрилтэнүүдтэ балай ехэ анхарал хандуулхагүй дээрэһээ, хуули хазгайруулха ябадалнуудые гаргана. Жэшээн, нёдондо жэлэй зун, Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хирпиисын заводто 38 хитад хүдэлмэришэд 1995 оной декабрь нара болотор хүдэлхөөр ерэнэн байгаа. Ямаршые хэлсээ баталангүй, республикын миграционно албантай зүбшэнгүй тус заводой директор В. Д. Будаев тэдэ зонийе 1996 оной февраль болотор хүдэлгэһэн байха юм. Хитад ажалшад байха сагай үнгэрһэн тухай тэрэндэ хэды хэлэгдэбшые, хэмжээн абтаагүй. Тиимэһээ энэ жэлэй февраль-март нарануудта эдэ хүдэлмэришэдые нотагтань ябуулаабди. Тус хүтэлбэрилэгшэ захиргаанай хэлхээтэдэ орожо,

3 миллион түхэриг яла түлэнхэн байна. Мүн тиихэдэ, республикадмнай аяншалгын путевкоор ерэнэн хари гүрэнүүдэй эрхэтэд "Буржелезобетон" гэжэ акционернэ бүлгэмдэ, "Алтан гэр" гэжэ хизаарлагдаһан түхэлэй нүхэсэлдэ, "Кумыс" гэжэ хамтын предприятида ажалда ороод хүдэлжэ байһан байха юм.

Хари гүрэнүүдэй ажалшадые хэрэглэдэг 90 предприятия ба эмхи зургаанууд энэ жэлэй февраль нарада шалгагдаһан байна. Тэрэнэй дүнгөөр 13 харюусалгата нюурнууд захиргаанай хэлхээтэдэ хүртөө. Тэдэнэй тоодо "Полное Евангелие" гэжэ нэгэдэлэй, "И-МИН" гэжэ хамтын предпритийн, нээмэл түхэлэй а к ц и о н е р "Бурятэнергострой" нүхэсэлэй, "Вертикаль" гэжэ хизаарлагдаһан түхэлэй нүхэсэлэй, Улаан-Удын 24-дэхи лицейн, акционернэ "Молоко" бүлгэмэй болон бусадай хүтэлбэрилэгшэд ороно.

ХААНАБ, ХИТАДАЙ ЭРХЭТЭД?

Илангаяа Хитадай Республикын эрхэтэд элдэб арга боломжонуудые хэрэглэн, эндэ үлэхые оролдодог болонхой гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээниие баримталха жэшээнүүд олон. Нёдондо жэл "Кумыс" гэжэ хамтын предпритида КНР-эй профессор Ли Вэн Шен гэгшэ юрын овоцегодоор хүдэлжэ байһанаа элирүүлэгдээ хэн. Ёонирхолтойн гэхэдэ, тэрэмнай аяар гурбан паспорттай байгаа: албанай аад, визэгүй, албанай—визэтэй ба аяншалгын. Үшөө тиихэдэ паспорт бүхэндэнь тэрэнэй түрэнэн үдэрын нёдондоогоор бэшээтэй байһан. "Байкалтурист" гэжэ фирмын урилгаар энэ жэлэй мартын 9-дэ Хитадай Республикын 27 эрхэтэн хилэ гараһан байна. Теэд тэдэнэй нэгэниинь лэ Улаан-Удэ хүрэжэ ерэнэниинь хотын ногоон базаар дээрэ

ябуулагдажа байһан шалгалтын үедэ тодорхойлогдоо хэн. Бэшэниинь хаанаб, мэдэхын аргагүй. Бэдэрэлгын хүдэлмэри эмхидхэгдэнхэй.

Баалалтаар, хуулин ёһоор гүрэнһөө ябуулагдаашые хаа, дахинаа ерээд ябадаг хүнүүд нэргылэмжэ-шалгалтын хэмжээ ябуулгануудай үедэ ходо элирүүлэгдэжэ байдаг. Жэшээн, Хитадай Республикын эрхэтэн Ван Ямбо гэгшэ паспортно-визовэ гурим үсэд нэгтэрүүгээр сахяагүй дээрэһээ 1994 ондо эхэ орондоо ябуулагдаһан байбашые, нёдондо жэл Сун Ли Мин гэжэ нэрэтэй болоод, ябаһанаа элирүүлэгдээ. Харин мүнөө жэл энэ хүмнай Ван Си Ю гэгшэ болоод ябаһанаа, мүн лэ баригдажа ябуулагдаа. Энэ жэлэй март нарада "Пекин-Москва", "Москва-Пекин" гэжэ поезднуудта болоһон шалгалтын дүнгөөр транзитна ябадалай дүрим сахигдаагүй 15 ушар элирүүлэгдэжэ, дүн хамтадаа 2 миллион 466 мянган түхэригэй яла тохогоһон байна.

ГЭМТЭ ЯБАДАЛНУУД... ГҮРЭНЭЙ АБАХА ХЭМЖЭЭНҮҮД...

Хари гүрэнүүдэй эрхэтэдэй республика дотор олошорхо тума гэмтэ ябадалнуудые гаргаха ушарнууд олоор үзэгдэнэ. 1994 ондо тэдэнэй хабаадалгатайгаар 70 гэмтэ ябадалнууд гаргагдаһан байбал, нёдондо—93, харин энэ жэлэй нэгэдэхи кварталда 5 ушар үзэгдөө. Паспортно-визовэ гурим сахяагүй эрхэтэдые эхэ орондонь ябуулха хэмжээнүүд абтадаг байна. Мүнгэ тангын бага дээрэһээ иимэ хэмжээ ябуулгануудые ходо бээлүүлжэ байха арга манда байхагүй. 1994 ондо хари гүрэнүүдэй 57 эрхэтэн ябуулагдаһан байбал, тэдэнэй тоо нёдондо жэл 303-да хүрөө. Энэ жэлэй гурбан нарада ябуулагдаһан 184 хүнэй 158—хитад, 24-ниинь монгол яһатад байһан байна. Гэхэтэй хамта нёдондо жэл ябуулагдаһан хүнүүдэй 208-ниинь хилэ дабажа

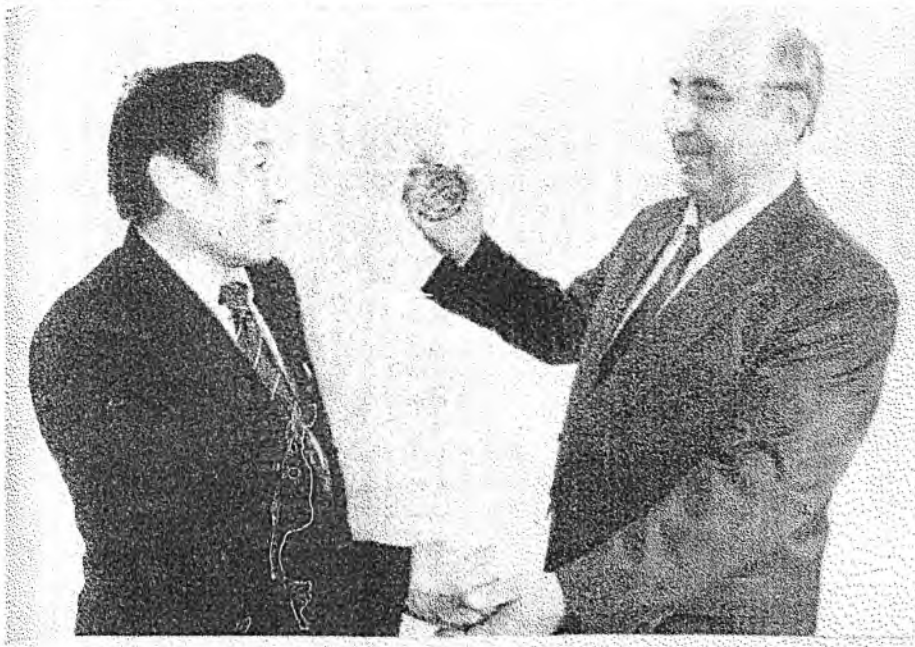
ошоо гэхэн мэдээсэл манда абтабашые, 98-ниинь хаана юм, мэдэгдэнгүй. Ушарын гэхэдэ, хүн бүхэниие гэхэ гү, али сугларһан бүлэгые мүнгэнэй үгы дээрэһээ хилэ гаратарнь үдэшхэ арга манда үгы ха юм. Эдэ бүгэдые нэргылхэ, дахинаа дабтагдахагүйн тула элдэб онол арганууд хэрэглэгдэдэг. Жэшээн, ажалнай хилын харуулшад ай ажалтай нягта холбоотой. Хуули сахяагүй хари гүрэнүүдэй эрхэтэдэй визэ дээрэнь гүрэнһөө ябуулагдаа гэжэ гэрлэлһэн тамга табигдадаг гэхэ мэтэ. Мүн бусадшые хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Теэд тэдэниие бээлүүлхэ талаар элдэб шалтагаанууд байдаг. Гол шалтагааниинь гэхэдэ—мүнгэнэй дутагдал.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ОРОНДО

Гүрэнүүдэй хоорондын харилсаан хүгжэжэ байхадаа алишые талаараа хайн лэ даа. Нэн түрүүн арадуудай хоорондохи хани барисаан үргэдэнэ. Мүн экономикын, соёлой болон бусад шэглэлээр урагшаа дабшадаманай тон ехэ нүлөөтэй. Теэд бүхы юумэндэмнай гуриг байхадаа, иматгал хуулин эрилтэнүүдтэ үндэһэлэн харилсаамнай хүгжэхэдөө, бүришые хайн ха юм. Тиимэһээ бидэ, паспортно-визовэ албанай хүдэмэрилэгшэд, хуулин сахигдаха талые тон нягтаар эрилтэ ехэтэйгээр хараха гэжэ оролдодогбди. Ябуулагдажа байһан ажалдамнай дутуу дунданууд биил юм бээ. Тэдэнээ мэдэнбди, усадхаха гэжэ хэмжээнүүдые абадагбди. Мүн тиихэдэ гүрэн түрэн ажабайдалда тон ехэ удхалай энэ ажалаа хайжаруулхын түлөө олон хэмжээ ябуулгануудые харааланхайбди, тодорхой дурадхалгуудые Буряад Республикын Правительствада орууланхайбди.

Н. КАШИН,
Буряад Республикын МВД-гэй
паспортно-визовэ албанай
даргын орлогшо,
подполковник
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Г. Кашин,
шалгалтын үедэ.
М. ШАНТАКОВОЙ фото

УРДАНАЙНЬ СОЛО НЭРГЭЭХЭ

Олимпиин нааданда мүнгэн медаляар шагнагдагша, Европын чемпион В. И. Баранниковай шанда

Манай ороной суута спортсмен—1964 оной Токиогой Олимпиадада мүнгэн медаляар шагнагдагша, Европын чемпион, Европын Кубогта хүртэгшэ, СССР-эй спортын габыяата мастер, уласхоорондын категориин судья Велингтон Иннокентьевич Баранниковай шанда хүртэхын түлөө боксоор "Байгал-96" гэжэ уласхоорондын мұрысөөн Улаан-Удын хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой Соёлой-спортын ордон соо болобо.

Красноярска болон Прихориин хизаарнуудай, Шэтэ ба Эрхүүгэй областынуудай, Монголой, Буряад Республикын суглуулагдамал командануудай архан бээлэйн 60-аад шадбаритад хабаадахан байгаа.

Мұрысөө нээлгын парад дээрэ баяр ёһололто хэдэн ушар болоо. Манай орон дотор физическэ культура болон спорт хүгжөөхэ талаар ехэ габыятай байһанайнь түлөө В. И. Баранниковта, Г. И. Манжуевта Россин Боксын федерациин нэгэдэхи вице-президент, Россин Федерациин габыята тренер, уласхоорондын категориин судья Е. Д. Коган (Москва) "Россин Федерациин физическэ культурын отличник" гэхэн энгэртээ зүүхэ тэмдэгүүдые барюулба. Россид боксын хүгжөөгдэжэ эхилһээр 100 жэлэй ойн байгша ондо гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Буряадай гүрэнэй хүүдо ажахын академиин доцент, уласхоорондын категориин судья Г. Г. Банчиковта, Монголой суута боксер—Мексикын болон Мюнхенэй олимпиадануудта

хабаадагша, Ази түбиин хоёр дахин чемпион, спортын габыята мастер Хайдавийн Алтанхуягта дурасхаалай медальнууд зүүлгэгдээ. Буряадай гүрэнэй университетэй профессор В. А. Стрельниковтэ "Уласхоорондын категориин судьягай" үнэмшэлгэ, энгэртээ зүүхэ тэмдэг барюулагдаба.

"Ариг Ус" гэжэ регионуудай хоорондын худалдаа наймаанай байшан (генеральна директорын боксоор спортын мастер Е. К. Ханхалаев) мұрысөөнэй гол спонсор боложо, мүнгэ зөөрээр туйалхан, шангууды тогтоонон байха юм.

Түгэсхэлэй уулзалганууд тэнсүү шанта тэмсэлдэ үнгэрбэ. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Монголой спортын мастера кандидат Сүхбаатарын Шэнбаяр Зүүн Сибириин технологическа университетэй оюутан, спортын мастер Эрдэни Султурмовтай уулзаһан байгаа. Тиихэдээ Монголой бэеын тамирай дээдэ хургуулиин оюутан С. Шэнбаяр илангаяа халгай гарһаа оношотой мэргэн сохилтотой байһанаа харуулаа. Хоёрдохи раундын тэн багта монгол боксер манай хүбүүе оборгототорнь сохижорхёо. Энэнь лэ тулалдаанай эсэсэй үрэ дүндэ нүдөө хэбэртэй. Тиигэжэ манай айлшан уласхоорондын нааданай түрүүшын чемпион боложо, алтан медаляар, Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ шангаар—магнитофоноор шагнагдаа.

51 килограмм. Монголой бэеын тамирай дээдэ хургуулиин 3-дахи курсын оюутан, спортын мастер Жамьянгийн Очирсүрэн Братскаа ерэхэн спортын мастера кандидат Андрей Мальгинтай тулалдахадаа, нүгөөдөнгөө арга боломжонууды гүйсэд хайнаар ойлгонгүй, нүдэ н ю у р г ү довтолходоо, тактическа алдуу

ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

гаргажа, шүүгдэшэһэн байгаа. А. Малыгин нүгөөдөнгөө довтолгы саража шадаха тоти мэргэн сохилтотой байба бшуу. Энээнэйнгээ ашаар лэ А. Малыгин урда тээнь спортын мастернууд Е. Султрековые (Красноярск), А. Ганболдые (Монгол) диилэжэ, урагшаа дабишаа нэн.

Удаадахи шэгнүүртэ Монголой нэгэдэхи разрядтай боксер Болдын Эрдэнэбаяр ехэ хүсэл зоригтой, шандааһа шангатай байһанаа харуулаа. Хүүлшын үдэр манай Закаменск хотын түлөөлөгшэ Баяжаб Аюшеевтэй тулалдахадаа, хураггүй булоу байһанаа гэршэлбэ. Гадна манай боксер гараа гэмэлтэһэн байжа, бүхы арга хабаяа гаргажа шадаагүй гээд тэмдэглэлтэй. Юрдоол, Монгол ороной боксернууд рингдэ гарахадаа, нүгөөдөнгөө нэрэ зэргэһээ тунхарижа байнгүй, өөһэдөнгөө бүхы арга дүрые гаргажа шададаг гээшэ. Энэшье удаада Эрдэнэбаяр бүхы уулзалдаада эдэбхитэй хайнаар тулалдажа, илалта туйлаһан байха юм.

57 килограмм. Энэ шэгнүүртэ спортын мастера кандидат Бальжинима Раднаев халгай гарһаа оношотой мэргэн сохилтотой байһанаа харуулаа. Тиигэжэ тэрэ түгэсхэлэй нааданда мастера кандидат Петр Соловаровтай тулалдахадаа, булоу байба. П. Соловаров Эрхүүгэй областиин чемпион, зоньш нааданда түрүү һуури эзэлһэн, бүхэсоюзна мұрысөөнэй шанда хүртэһэн намтартай. Гэбэшье Улаан-Удын ринг дээрэ түрүү һуурида гарахыс хэды хүсэбэшье, урдаа табиһан зорилгоёо бээлүүлжэ шадаагүй. Энэ талаар нютагаймнай хүбүүн Б. Раднаев хайн хорилго бэлэдхэлтэй байжа, шүүжэ

гараа. Саашадаа тэрэ эдэбхитэйгээр хорилго хэбэл, республикынгаа суглуулагдамал командын бүридэлдэ орохо дүүрэн аргатай байна.

Манай суута боксер Велингтон Баранников хүнгэн шэгнүүртэ тулалдадаг байһан гэшэ. Хүүлэй жэлнүүдтэ р е с п у б л и к ы н а й суглуулагдамал командада тэрэнэй алдар солые арьбадхаха боксернууд урган гараагүй. Тээд хүүлэй жэлэй хугасаа соо Зүүн Сибириин технологическа университетэй оюутан Виталий Хаптареев тэрэниие халажа абаха аргатай байһанаа харуулһаниинь хайшаалтай. Бүхы дүрбэн үдэрэй туршада рингдэ гаража тулалдахадаа, В. Хаптареев онсо өөрын арга дүрэтэй, зоримтой, туулан хүндэ нодаргатай байһанаа харуулжа, нэгэдэхи разрядтай Е. Дархановые, спортын мастер А. Белобородовые болон мастера кандидат Б. Цыбиковые (булгадаа манай республикаһаа) диилээ, хүүлшын үдэр спортын мастера кандидат Олег Никитиние булижа, чемпион болохоһоо гадна, манай суута боксерой тусхай шанда хүртэбэ. Гадна "Ариг Ус" гэжэ нютагууд хоорондын худалдаа наймаанай байшангай директорнуудэй зүблэлэй шийдхэбэрээр Виталий Хаптареевтэ жэлэй хугасаа соо 300-500 мянган түхэригэй стипенди үгтэхэ болобо. Саашадаа эршэмтэйгээр хорилго хээд байбал, тэрэ спортын орёл өөдэ дабишаа аргатай юм.

63,5 килограмм. Буряадай гүрэнэй хүүдо ажахын академиин оюутан, спортын мастер Вадим Федяевтай ана-мана тулалдаха хүн олдобогүй. Нёдондо жэл Монгол ороной чемпион болоһон манай бэлэгтэй бэрхэ боксер гурбадахи жэлээ удаа дараалан шалгаржа гараба бшуу. Бүхэроссин болон уласхоорондын мұрысөөнүүдтэ амжалта туйлахын тула тэрэ али бүхы наадануудта эдэбхитэйгээр

хабаадаха ёһотой.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ спортын мастер Баяр Будаев мастера кандидат Александр Шарыгиние, Дамдинсүрэнгийн Ахгадорж (Монгол)—мастера кандидат Евгений Замираловые (Улаан-Удэ), мастера кандидат Олег Макарьев (Улаан-Удэ) мастера кандидат Заза Гуджабидзие (Эрхүү) нокаудаар диилэжэ, илалта туйлаһан байна.

Илагдаа болон шангай хуурунууды езэлэгшэдтэ гоё хайханаар бүтээгдэһэн медальнууд, Хүндэлэлэй грамотанууд, шангууд барюулагдаба.

—Мұрысөөн хайнаар эмхидхэгдээ. Энэ талаар спонсорнууд, спортын эдэбхитэд ехэ туһа хүргэбэ. Росси гүрэндэ бокс нааданай хүгжөөгдэжэ эхилһээр 100 жэлэй ойн хайндэр февраль нарада Москвада үргэнөөр тэмдэглэгдээ. Энэ хайндэрэй үедэ манай орон дотор бокс наады хүгжөөлгэдэ Буряад Республикын ехэ хубитаяа оруулһаниинь онсолон заагдаба. Ушарын юуб гэхэдэ, түрүүшын совет олимпийскэ чемпион Владимир Сафронов танай нютагай хүбүүн ха юм даа. Хүүлээрнь Велингтон Баранников ехэ амжалта туйлаа. Уласхоорондын классый спортын мастер Борис Зориктуев 1972 ондо Мюнхенэй Олимпиадада хабаадаа бэлэй. Тэрээнһээ хойшо танайда бокс зарим тэды уналгадаа ороо хэбэртэй. Тиигэшье наа, Буряадай бокс өөһэдын хургуулия алдаагүй байһаар. Энэнь тон шуухала удха панартай,—гэжэ Россин Боксын федерациин нэгэдэхи вице-президент Е. Д. Коган мұрысөөнэй дүнгүүдые гаргахдаа хэлэбэ.

Ушар иимэһээ Буряад ороной Боксын федераци, республикын физкультура ба спортын комитетэй спортын бүлгэмүүд болон клубуудай хүтэлбэрилэгшэд, тренернүүд, мэргэжэлтэд урданайнгаа соло нэргээхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотой.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Россин Боксын федерациин нэгэдэхи вице-президент Е. Д. Коган В. И. Баранниковта "Россин физическэ культурын отличник" гэхэн тэмдэг, дурасхаалай медаль барюулжа байна; Монголой национальна категориин судья Х. Алтанхуяг илалта туйлаһан Хаптареевтэй гар үргэбэ; БГСХА-гай командын тренер В. В. Павлов хурагшадаа зүбшэл заабари үгэжэ байна; түгэсхэлэй парад. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УРАН БЭЛИГТЭЙШҮҮЛЭЭ ДУРСАН...

Дүрбэн замай бэлшэр дээр
Дүүжэн үлгы - Зугаалай,
Дуулим дайдын энгэр дээр
Дуугаа дуулаад зугаатай.

1950 гаран он. Сампил-Дондок Зоригтуевич Зоригтуев сэбэр шарайтай залуу хүбүүн, Зугаалайн долоон жэлэй хургуулида пионервожатаар хүдэлж эхилээ хэн. Эдир пионерүүдэй, комсомолшуудай дунда эдэбхитэй ажал ябуулдаг байгаа. Энэ багша өөрөө шадабари ехэтэй, хонор ухаатай, хүбэлгэн хүн хэн. Уран гоёор уншаха, дуудуулаха, хүүхэддэй театр уран бэлиттэйгээр наадаха. Вожатадаа үхибүүд тон дуратай, хойнохоон дахаж ябадаг бэлэй. Манай вожатын шадахагүй юмэн гэжэ үгы хэн.

Хэсээлэй забхарта үхибүүдэй эмхидхэж, гармонь дээр өөрөө наадаад, вальс, фокстрот, дустен, полька, танго, палеснань хатарнуудыг заагша бэлэй, тиигэжэ бидэ эдэб хатарнуудта хуража, хүүлээрнөө өөхдөөшье зааха эрхэтэй болоо хэмди. Вожатынгаа эдэбхын фокус харуулхада, энэмнай эдитэй шэдитэй хүн гэшэ гү гэжэ ханагша хэмди. Сампил-Дондок Зоригтуевичнай Эрхүү, Хабаровска хотонуудта болоһон Сибирийн ба Алас-Дурна хизаарай зонин уран найханай харалгада фокус харуулжа, лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байгаа. Хүндэтэ багша амаралтада гараашье наа, миин байгаагүй, хүүлшынгээ жэлнүүдье Хара-Шэбэр нотагта үнгэргөө хэн. Тэндэ музей бии болгоһон юм. Эртэ наһа бараһаниинь шаналмаар. Гэбэшье хэһэн хэрэгын үргэлжэлһөөр лээ...

Улаан-Үдын хүгжэмэй училищи дүүргэһэн, Сампил-Дондок Зоригтуевичай

шабинарай нэгэн, Шэмэдэй Володя, манай хургуулида дуунай багшаар хүдэлхээ 1960 ондо ерэхэн юм. хургуулидаманай дуу хүгжэм, хатарай харалга улам саашаа хүгжөө бэлэй. Хэдэн хоолойгоор дууладаг хоор. дуунай, хатарай бүлгэмүүд эмхидхэгдэһэн байгаа. хурагшад Жэгмэдэй Будаханда, Нержоной Сэрсэгма, Даширинчинэй Балжад, Бадмын Базаржаб, Ширабнимбуугай Дугаржаб, Доржопаламай Дарима, Эрдэнийн Сампил ба бусад уран найханай харалгада эдэбхитэй хабаадаг хэн. Мүнөө Жэгмэдэй Будаханда Агын 1 - дэхи дунда хургуулида буряад хэлэ заадаг, "Эрхим багша" гэхэн нэрэ зэргэтэй. Нүхэрнэй Цырендоржын Ёндон мүн лэ энэ хургуули дүүргээд, хүүдэнь дээдэ хургуули түгэхэжэ, түрэл хургуулидаа бэеын тамирай багша болоо хэн. Мүнөө Агын 3-дэхи хургуулийн директорээр хүдэлдэг Е. Ц. Цырендоржиев "Россин габыяата багша" гэхэн үндэр нэрэ зэргэтэй. Хоёр басагадын эсэгынгээ хэрэг үргэлжэлүүлнэ. Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн Гэсэрэй 1000 жэлэй ойдо зориулагдаһан нааданда, дангинануудай хоорондо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ 1-дэхи, 2-дохи хууринуудыг эзэлжэ, Агынгаа талыг суурхуулаа, Доржопаламай Дарима "Буряад Республикын габыяата артист" нэрэ зэргэтэй, амаралтадашье гараа наа, түрэл нотагаа ерэхэ, түрэл хургуулидаа хатарай хэсээлнүүдье үнгэргэдэг.

Округой уран найханай харалгада зугаалайнхид шалгаржа гарадаг хэн. Владимир Дандаровичай хүүлээр Нина Баторовна Вампилова дуунай

багшаар хүдэлөө. Нина Баторовна хатарай дүй дүршэл улам ехээр хүгжөөгөө. Цырендоржын Октябрина, Сультамай Сэлэма, Эхитын Зоригто, Содбын Валентин, Галсанай Наташа, Дэбээнэй Ханда гэхэ мэтэ сэбэр найхан хүбүүд, басагад сэдхэл хүдэлгэмэ жэбжэгэрхэнүүд, мүнөөшье нүдэнэймни урда харагдана. Энэ үедэ Дулма Нуралхаевна Дашина ехэ нүлөө үзүүлэн байна. Нааданай сценари шадамараар зохёдог, уран найханаар уншажа хургадаг хэн. Нааданай композици зохёолгодо буряад хэлэнэй багша Цырегма Намдаковна Намдакова шалгаржа гарадаг хэн. Энэ багшыннай шабинар Буряад орондо мэдээжэ болоһон оодүүд, зүжэгшэд: Дондок Улзытуев, Цырен-Дондок Хамаев, Гарма-Доди Дамбаев, Баатар Батоев, Баатар Шагдаров, Дугар Дылгыров. Цырегма Намдаковна шүлэгүүдье зохёдог, "Эдир гуурхан" гэхэн үхибүүдэй кружок жэл бүхэндэ ябуулдаг хэн.

1976 ондо ВИА "Зугаа" эмхидхэгдэбэ. Нютагай Батын Доржонимын хүбүүн - Баясхалан шадабаритай залуушуулыг эмхидхэжэ шадаа. Мүнөө "Зугаа" ансамбль буряад нотагуудта мэдээжэ болонхой. 1994 ондо Улаан-Үдэ хотодо республикын түрүүшын эстрадна "Сагаалган-94" конкурс үнгэрөө хэн. Манайхин энэ харалгада лауреат боложо, ехэ баяртай нотагаа бусаа. Эндэ "арадай ансамбль" гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртөө.

СССР гүрэнэй 60 жэлэй ойдо

зориулагдаһан округой уран найханай харалгада манай хургуули 1-дэхи хуури эзэлжэ, Орловскийн, Агын, Дылгыровэй, Дугаргын хургуулинуудыг холо хойноо орхижо гараа бэлэй.

Нёдондо, Иалтын 50 жэлэй хайндэртэ, Могойтын аймагай хургуулинууд мүн лэ мүрысөө эмхидхэ. Манайхид баһал илаа!

Энэ жэлэй май нара соо бүхэроссин үхибүүдэй түб "Океанда" Сибирийн ба Алас-Дурна зонин үхибүүдэй фестиваль үнгэрөө. Тэрээндэ манай арбан хурагшад Дарима Гонгоровна багшатаа хабаадажа, дипломант нэрэтэй болоо.

Эндэ Иннокентий Проконьевич Гергеновэй ажал ехээр харагдана. Энэ хүн Зугаалай хууриной уран найханай коллективүүдье дүй дүршэлтэй болгожо шадаа. Манай хоор "академическэ" нэрэтэй болонхой, зонин уран

найханай харалгада 2 дахин хабаадажа, лауреадай, дипломантын нэрэ зэргэдэ хүртөө хэн.

1967 ондо Кремлийн Ордондо уран бэлитгэ харуулан хүнүүд Зугаалайда бии. Иннокентий Проконьевич Агада хүдэлдэг болоод байхадаа, "маанадтаа ходел хамһалсажа, зохидхон үгөөрөө, налархай зангаараа хүсэ шадал мэдэрүүлдэг хэндаа" гэжэ үетэн нүхэднэ, залуушуулыг ханан дурдан байдаг. Саһаа урид нүгшэһэн нүхэрөө шаналан, үхи хүүгэднэ харахадаа, уулзаһан мэтэ боложо, хэһэн хэрэгын үргэлжэлүүлэн, Зугаалай нотагайнгаа одыг дээрэ үргэжэ ябахыг оролдонбди.

хургуулийн 85 жэлэй ойгоор дашарамдуулаа, Зугаалайдамнай хураһан, хүдэлхэн зоние халуунаар амаршалаад, июнийн 29-дэ болохоёо байһан найртаа уринабди. Үетэн нүхэдтээ уулзажа, үни үнгэрхэн сагаа ханая, баярлая!

Д. БАЛХАРОВА,

багшын ажалы ветеран.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1950 он.

Сампил-Дондок Зоригтуев, Екатерина Дармаева гэгшэд шабинартайгаа.

"Правда Бурятии" газетын редакцийн засагай болон хүтэлбэрийн зургаануудай таһагыг даагша

ГОМБОЕВ

Александр Дашиевичай

саһаа урид наһа бараһан ушараар Буряад Республикын Президентын, Арадай Хуралай ба Правительствын аппарадуудай хүдэлмэрилэгшэд гэр бүлэднэ, дүтын хүнүүдтэ гүнзэги шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Ажалы ветеран, хайрата эжы, хүгшэн, нагаса эжы

РИНЧИНОВА

Эрдын Доржиевнагай

наһа бараһан ушараар Буряад Республикын Журналистнуудай холбоон, "Буряад үнэн", "Бурятия", "Правда Бурятии", "Молодёжь Бурятии" газетэнүүдэй редакцинуудай коллективүүд "Буряад үнэн" газетын редакторай орлогшо С.Д. Ринчиновтэ, түрэлхидтэнь, дүтын хүнүүдтэ гүнзэги шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Спорт

ТОБШОХОНООР...

ПАУЭРЛИФТИНГ. Спортын энэ зүйлөөр Европын түрүү хуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Венгрийн ниислэл Будапешт хотодо дүүрбэ. Командна тоосоогоор Россин атлетүүд илалта туйлажа, Кубогаар шагнагдаа. Энэ амжалтада манайшье нютагай хүбүүн - Загарайн аймагай Шэнэ-Бэрээнэй хүүгэдэй спортын хургуулийн тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Александр Деханов ехэ амжалта туйлажа, 90 килограммай шэгнүүртэ мүнхэн медаляар шагнагдаба. Тиихэдэ тэрэ гурба дахин штанга үргэлгөөр 857,5 килограмм үрэ дүн харуулан байгаа. 345 килограммай штанга дала мурэ дээгүүрээ табяда, бодоһон байхажом. Энэнь Россин шэнэ рекорд гэшэ.

ХҮНДЭ АТЛЕТИКЭ. Эдиршүүлэй дунда Зүүн Сибирийн түмэр замай түрүү хуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Эрхүү хотодо болобо. Железнодорожно районной 51-дэхи хургуулийн 9-дэхи классай хурагша Алексей Погорелов 54 килограммай шэгнүүртэ хүрэл медаляар шагнагдаа. ЛВРЗ-гэй спортын клубай тренер Лев Хатуев тэрэниие хурган хоридог.

ФУТБОЛ. Манай республикада физическэ культура ба спорт хүгжөөлгэдэ ехэ габыятай, "Локомотив" бүлгэмэй республиканска советэй түрүүлэгшэ байһан Владимир Иванович Лавовай дурсаалда зориулагдаһан мүрысөөндэ 11 команда хабаадаһан байгаа. "Звезда" команда илалта туйлажа, нэгдэхэ шатын дипломоор шагнагдаа.

Футболоор республикын түрүү хуури эзэлхын түлөө мүрысөөн захалба. Нёдондо "Мотор" гэжэ нэрэтэйгээр наадаһан "Тепловик" "Динамо" - 6:0, "Байгал" "Металлисте" - 2:0, "Восход" "Стеколыштыг" - 2:1, "Коммунальник" Мухар-Шэбэрэй аймагай Сагаан-Нуурай командые 1:0 тоотойгоор шүүгээ.

Республикын кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. ЛВРЗ-гэй спортын клуб "Импульс" командатай уулзахадаа, 0:1 тоотойгоор шүүгдээ. Транспортын "Локомотив" "Мелиораторы" 2:0 тоотойгоор илаба.

Ж. БАТОМУНКОВ.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А.Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕГИ: РИНЧИНОВ С.Д. (редакторай орлогшо), ЖИГЖИТОВ Б.-М.Ж. (харюусалгата секретарь), ГАРМАЕВ Р.Б. (Буряад Республикын Президентгын ба Правительствын аппарат), СУНДАРОН Д.Д. (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудыг даагшад: ДАНШЕЕВА Г.Х., ДОНДОГОЙ Ц.Ц., ОЧИРОВ С.Д., САМБЯЛОВА Т.В., ПИНТАЕВ В.И. (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилиин үйлсэ, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудасан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэблэлдэ Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ хэблэгдээ. Директорайн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 7790.

Редакцийн телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмный - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-62-62, таһагууд: нийгын-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон хургуулинуудай - 2-60-21, (даагшань), 2-57-63, олонийтын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Мапай корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-35-95.